

Fredrikintori

Ideasuunnitelma

Raportti

esikopio 12.9.2022

Maisema-arkkitehtitoimisto
NÄKYMÄ Oy

Sisällys

Johdanto	3
Historialliset vaiheet	4
Suunnittelun lähtökohtia	5–7
Alueleikkaukset	8–9
Ideasuunnitelmat	10
Pohjapiirustukset VE1–VE2	12–13
VE1–kivetty tori	14
Torin aksonometria	14
Leikkaus A	15
Leikkaus B	16
Pohjapiirustus ja suunnitelmaselostus	17
VE2–istutettu tori	18
Torin aksonometria	18
Leikkaus A	19
Leikkaus B	20
Pohjapiirustus ja suunnitelmaselostus	21
VE3–hybriditori	22
Torin aksonometria	22
Leikkaus A	23
Leikkaus B	24
Pohjapiirustus ja suunnitelmaselostus	25
Suunnitelmien variantit ja puiden säilyttäminen	26–27
Kasvillisuus ja materiaalit	28
Valaistuksen periaateratkaisut	29
Lopuksi	30
Lähteet	31

Johdanto

Fredrikintorin ideasuunnitelma on tehty torin ympäristöhistoriallista selvitystä ja kehittämisperiaatteiden laadintaa seuraten. Ohjeviivoina suunnittelussa on käytetty ympäristöhistoriallisessa selvityksessä määritettyjä torin kehittämisperiaatteita. Niiden mukaan torin on tarkoitus säilyä avoimena tilana, jota voidaan jäsenellä istutuksin. Puuston on tarkoitus näkyä tulevaisuudessakin Fredrikinkadun akselille, tuoden pilkahduksen vihreää katunäkymään. Toisaalta torin toiminnallisuuden tukeminen ja sen edellytysten huomioiminen ovat olleet tärkeitä lähtökohtia. Avoin tila itsessään mahdollistaa vaihtelevat ja muuttuvat käyttötavat, joita emme kenties osaa vielä ennustaa.

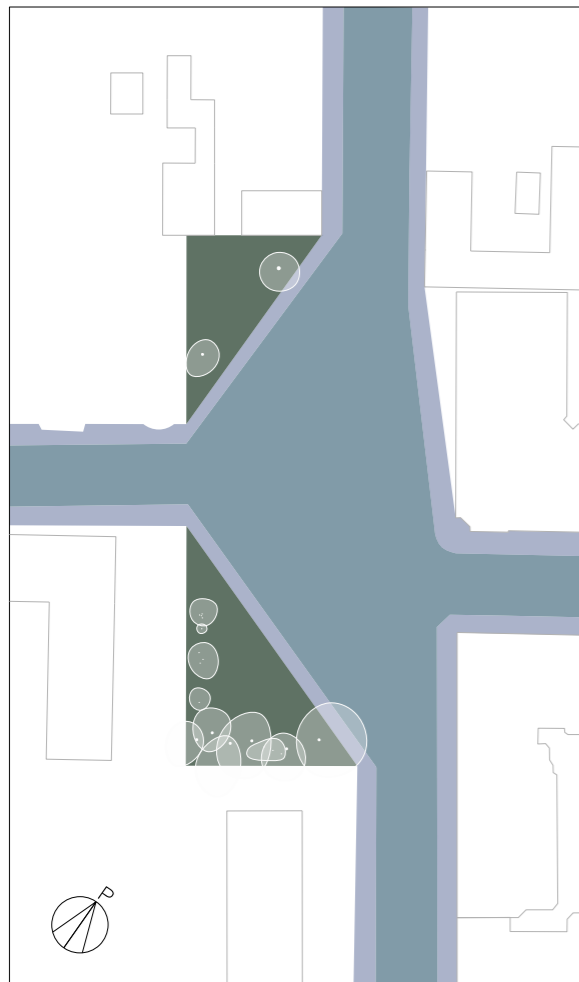
Työn tavoitteena on ollut selvittää torin tulevaisuuden mahdollisuuksia, paikan arvot ja historialliset seikat huomioiden. Ideasuunnitelmassa torille tutkittiin kolme käsittelytapaa: täysin kivettyä, laajalti istutettua sekä näiden kahden yhdistävää vaihtoehtoa. Ensimmäinen on eniten nykytilan kaltainen vaihtoehto, jossa torin peruselementteinä säilyvät puut ja kiveys. Toinen, istutettu vaihtoehto puolestaan pohjautuu Fredrikintorilla 1900-luvun alkupuolella sijainneisiin istutettuihin kulmapuistikoihin, joilla kasvoipuiden lisäksi perennoja ja pensaita. Viimeisessä hybridivaihtoehdossa toria rajaamaan on lisätty istutuksia, mutta laaja toripinta säilyy kivettyinä.

Suunnitelmat tarjoavat kolme vaihtoehtoista näkemystä torin tulevaisuudesta. Ne on laadittu uudistavalla otteella, kuitenkin torin historialliset materiaalit, sommitelmat ja paikan luonne huomioon ottaen. Tavoitteena ei ollut minkään yksittäisen historiallisen vaiheen palauttaminen, sillä torilla ei viimeisessä kunnostuksessa säilynyt juurikaan historian elementtejä.

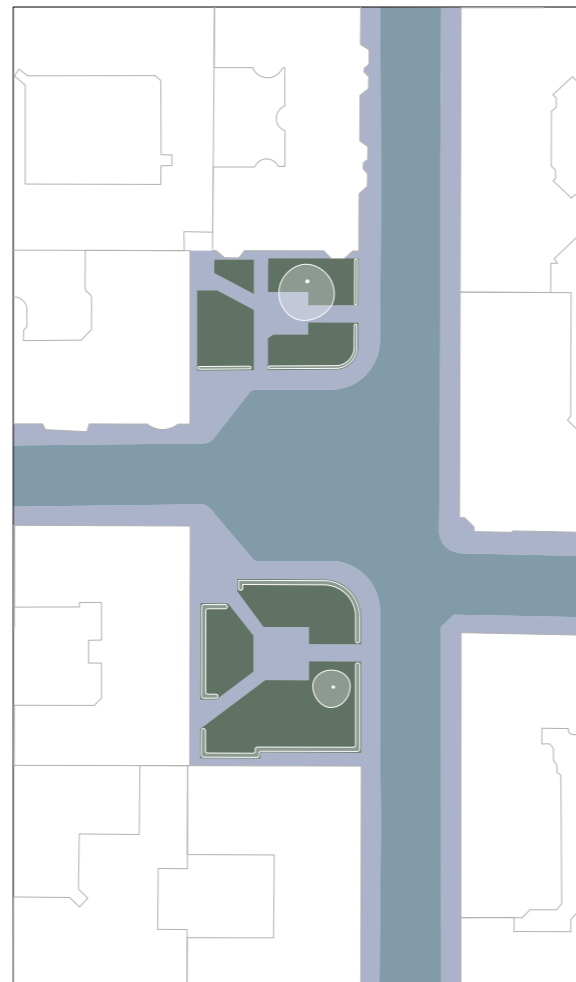
Työ on laadittu vuoden 2022 aikana Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymässä, jossa työstä ovat vastanneet maisema-arkkitehti Matti Liski ja maisema-arkkitehtiylöppilas Veera Soikkeli. Ideasuunnitelmaa on ohjannut Helsingin kaupungin ohjausryhmä, johon kuuluivat maisema-arkkitehti Anu Lamminpää maisema- ja yleissuunnittelusta, arkkitehti Sinikka Lahti asemakaavoituksesta, liikenneinsinööri Juha Väisänen, puuasiantuntija Minna Terho sekä tutkija Johanna Björkman Kaupunginmuseolta. Työtä ovat kommentoineet Annika Vahter alueidenkäytöstä sekä Merja Sorakari ja Anna Pakarinen Helsingin kaupunkilat Oy:stä. Työn kanssa rinnakkain on laadittu maisema-arkkitehtuurin diplomityö *Fredrikintori – ympäristöhistoriallinen selvitys, kehittämisperiaatteet ja kunnostussuunnitelma* (Soikkeli 2022).

Historialliset vaiheet

1900-luvun alku

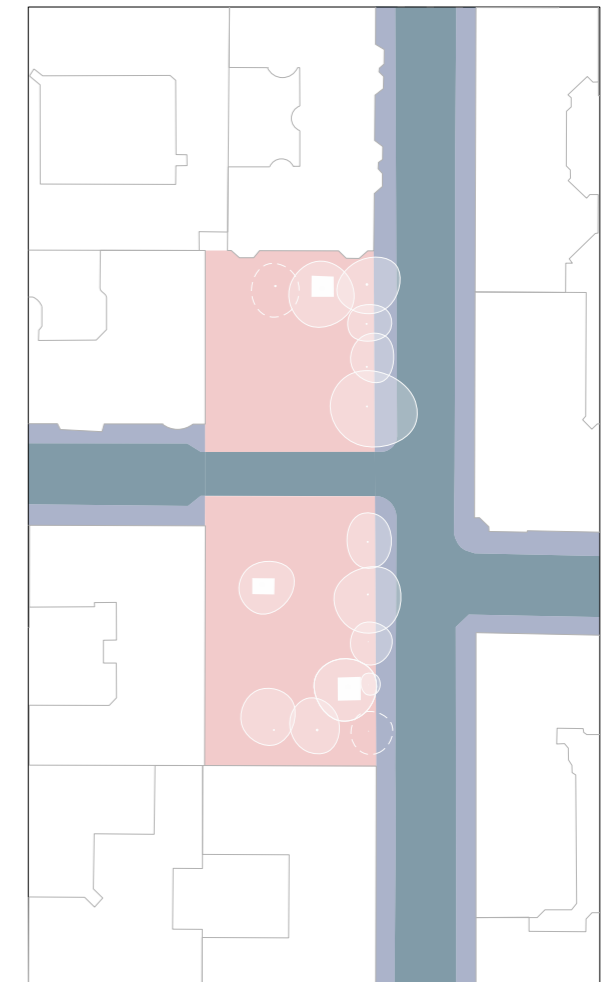
Asemakaava 1928, muutokset toteutettu 1930-luvulla

Pohjoisen puistikon pienentäminen 1958–1964

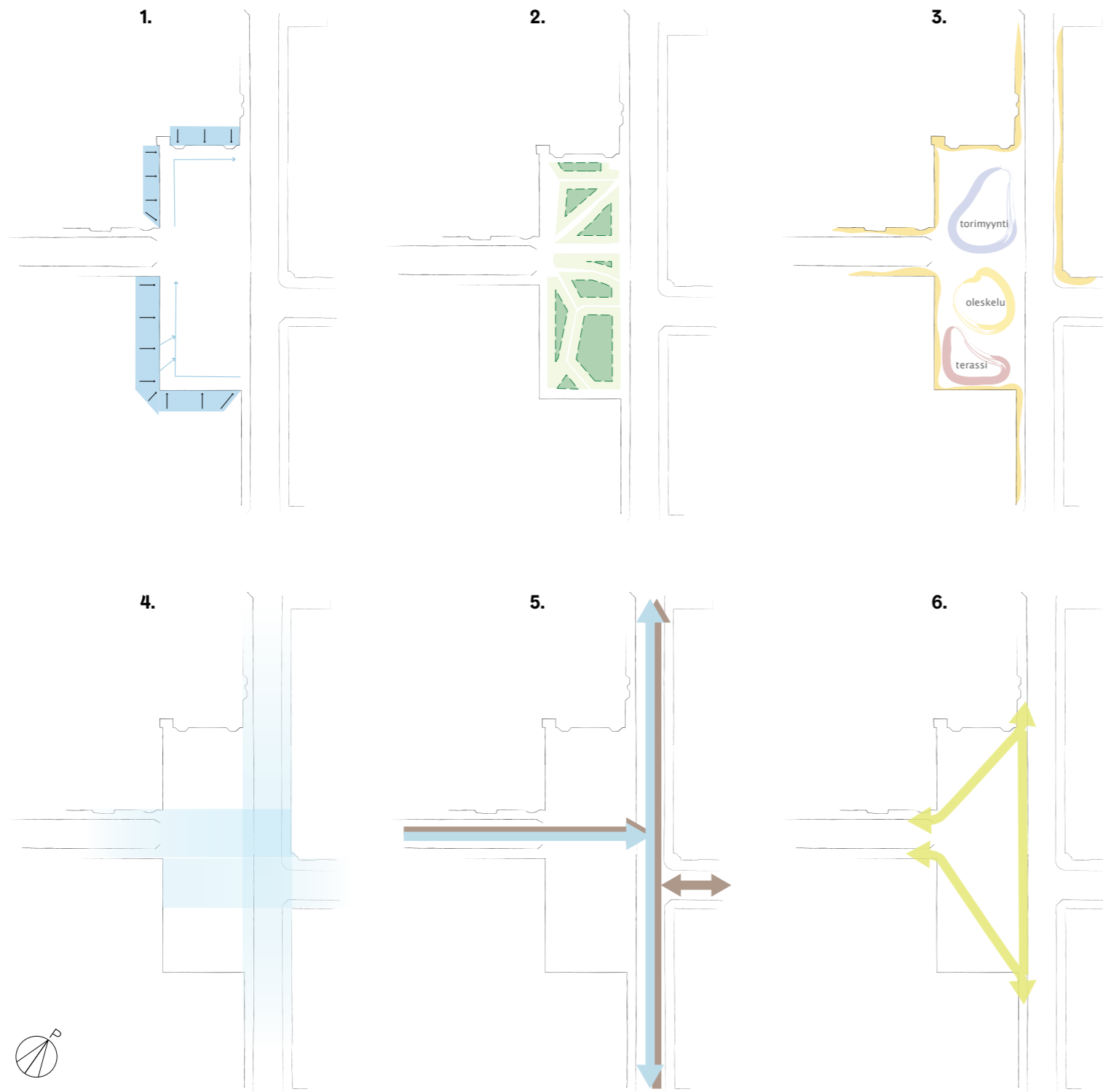

1986 kunnostus/nykytila

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- ajorata
- kävely
- istutettu alue
- puu / runkopensas
- kivetty toripinta (1988 -)

Torin suunnittelun lähtökohtia kaavioin: 1. Kuivatus ja torille kallistavat kattopinnat, 2. Puiden istuttamiselle soveltuvat alueet, 3. Torin toiminnallinen jaottelu ja rakennusten aktiiviset kivijalat, 4. Katujen suuntaiset näkymäkse-
lit, 5. Julkinen, pyörä- sekä autoliikenne, 6. Jalankulun eniten käytetyt yhteydet.

Suunnittelun lähtökohtia

Fredrikintori sijaitsee Helsingin 5. kaupunginosassa Punavuorella. Se rajautuu Fredrikinkadun ja toria kiertävien 1900-luvun alun rakennusten rajaamalle alueelle, missä tori muodostaa Ratakadun ja Punavuorenkadun ruutukaavoista erottuvan liitoskohdan. Torialueen omistaa Helsingin kaupunki, mutta torin pohjoisosassa on vuokrattu Helsingin kaupungin Kaupunkitilat Oy:n (ent. Tukkutorin) käyttöön. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 0,19 hehtaaria.

Suojeluarvot

Fredrikintori kuuluu *Helsingin empire-keskustan ja kivikaupungin* maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön. Se on luettu Helsingin kaupunkiympäristön historiallisesti arvokkaiden yleisten alueiden rekisteriin, jonka kuvauksen mukaan Fredrikintori on ”*Helsinkiläisittäin ainutlaatuinen umpikulmainen tori, jota rajaa yhtenäinen rakennuskanta 1900-luvun alkupuolelta. Kohde liittyy olennaisena osana arvokkaaseen rakennettuun ympäristöön.*” Toria ympäröivät rakennukset on asemakaavassa suojeltu.

Kaavoitus

Tori ympäristöineen sisältyy yleiskaavassa Kantakaupunki C2-keskusta-alueeseen, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena. Maantasokerrokset osoitetaan ensisijaisesti liike- ja toimitilaksi. Yleiskaavan Kantakaupunki-teemakartalla Fredrikinkatua pitkin on merkitty kehitettävä alueen sisäinen pääyhteys. Torin eteläpäädyn alta kulkee maanalainen tunneli (Maanalainen yleiskaava 2011). Asemakaavassa kyseessä on katuaukio tai tori, jonka halki kulkee Punavuorenkadun katualue.

Nykytilan kuvaus

Fredrikintori on umpikulmainen, suorakulmainen kivetty aukio. Sitä rajaavat kolmelta sivulta 1900-luvun alun rakennukset, puurivit sekä Fredrikinkatu. Rakennusten torille muodostama julkisivu on kaupunkikuvallisesti arvokas ja torin nurkalla nouseva metodistikirkon korkea torni muodostaa paikallisen maamerkin. Torin materiaalimaailma on kivinen, mutta puurivin rajaava vaikutus tuo paikkaan pehmeyttä ja erottaa sen kevyesti Fredrikinkadun liikenteestä.

Fredrikintori sijaitsee selänteen laella, entisen kallion kohdalla. Toria ympäröivän osavaluma-alueen vedenjakaja sijoittuu juuri torin eteläpuolelle. Torin topografia on avoin ja tasaisesti viettävä. Toripinta nousee tasaisesti luoteesta kohti kaakkoa. Torin alin piste (+10,70 mpy) sijaitsee Fredrikinkatu 18:n tuntumassa ja korkein kohta (+13,40 mpy) puolestaan Fredrikinkatu 16:n sivustalla. Hulevedet ja osa kattovesistä ohjataan nykyisin pintavaluntana hulevesikouruun ja edelleen kaivoihin.

Torin nykykasvillisuus muodostuu lehtipuista, jotka rajaavat toria sen avoimelta sivulta ja päädyistä. Puurivistö koostuu lähinnä eri vaiheissa istutetuista vaahteroista, minkä lisäksi torin pohjoisreunalla kasvaa yksittäinen halava. Puuston kuntotutkimuksen mukaan suurin osa puista on kunnoltaan kohtalaisia. Muutaman puun vauriot ja huonot kasvuolosuhteet puoltavat niiden poistamista lähitulevaisuudessa.

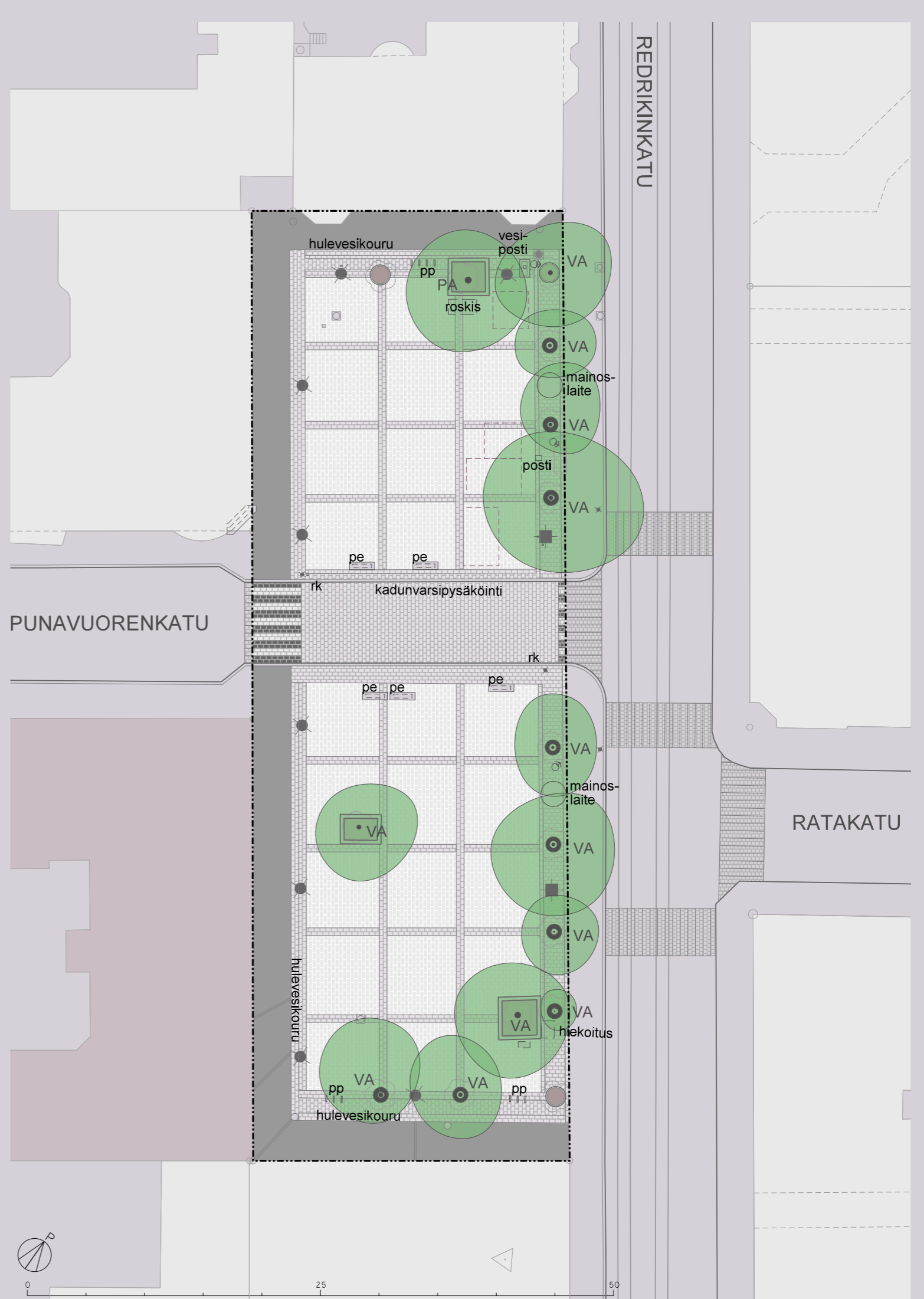
Torin ainoita kiinteitä rakenteita ovat torin vanhimpien puiden juuristoa rajaavat tukimuurit, jotka on rakennettu tummanharmaista luonnonkivi-paasista 1980-luvun kunnostuksessa. Pintamateriaalit ovat luonnonkiveä, betonikiveystä ja asfalttia. Torin kalusteiden valikoima on kerrostunut 1980-luvulta alkaen. Vanhimmat kerrokset ovat hävinneet ja kalustuksen nykyilmettä määrittävät käytännöllisyys ja kokonaisuutta lievä suunnittelelmattomuus. Torin läntistä laitaa kiertävät valaisinpylväät, jotka muistuttavat pitkälti Helsingin puistovalaisinpylvästä kevyenliikenteen- ja puistovalaisinvarrella. Fredrikinkadun vaahteroiden väliin on sijoitettu riippuvan katuvalaistuksen ja raitiovaunujen teräksisiä ristikkopylväitä, joihin on kiinnitetty myös valonheittimet kohti toria.

Säilyneisyys

Fredrikintorin ympäristöhistoriallisessa selvityksessä (*Kaupunkiympäristön toimialan julkaisut 22/2022*) määritettiin torin historialliset vaiheet, jotka on esitelty sivulla 4. Tutkielman mukaan vanhimpia toriympäristössä säilyneitä elementtejä ovat ympäröivät 1900-luvun taitteen rakennukset ja tielinjaukset, jotka ovat peräisin 1800-luvun alusta. Torin reunustojen rakennukset on asemakaavalla suojeltu.

Säilyneisyyden analyysin perusteella todettiin, ettei torilla ole sellaiseenaan säilytettäviä, historiallisesti merkittäviä rakenteita tai muita elementtejä. Suunnitelmassa haluttiin säilyttää historialliset katulinjat ja nostaa esille etenkin niille asettuvien toimintojen ja kalusteiden merkitystä katukuvassa.

Oikealla: torin nykytilan illustraatio.

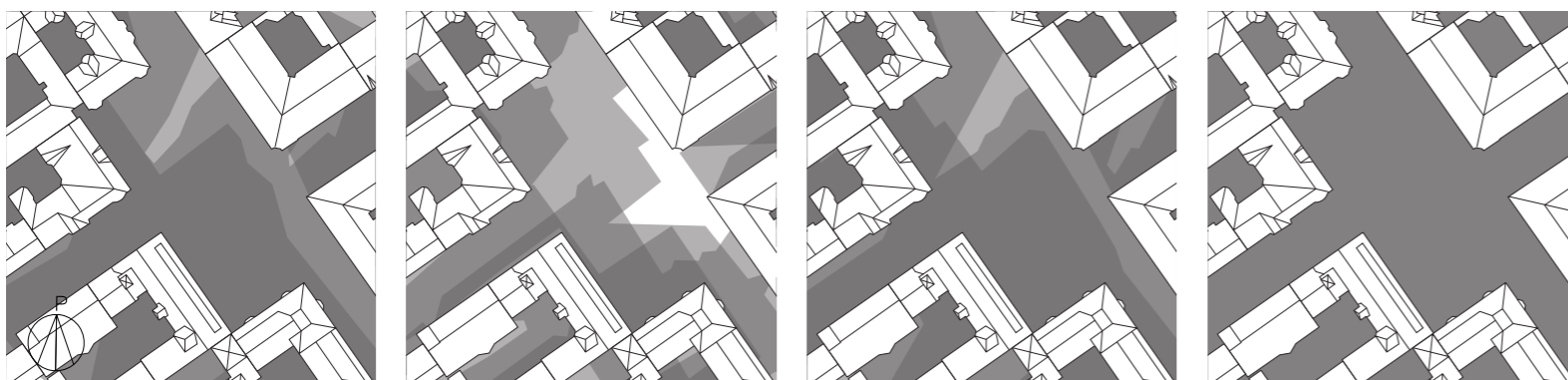
Toiminnallisuus

Fredrikintorin toimintoja ovat torikauppa sekä oleskelu. Kaupankäynti saapui torille myyntikärrijen muodossa viimeistään 1950-luvulla, mutta on mahdollista, että sitä ennenkin torilla myytiin pienistä kannettavista myyntitilaatikoista- tai laukuista. Jo 1920-luvulla torilla oli makkaranmyyntipaikka. Torilla on järjestetty ainakin kaupunginosatapahtumia, kirpputoreja ja taidetapahtumia. Nykyisin torilla toimii kevästä syksyyn laaja ravintolaterassi.

Suunnittelun kannalta toritoiminnan ja tapahtumien tärkeimmät edellytykset ovat riittävät tilavaraukset, ympärivuotisen käytön mahdollistaminen (mm. koneellisesti kunnossapidettävä pinta), oleskelupaikat, istutukset ja muut viihtyisyyttä lisäävät elementit. Torimyyntipaikan vakiokoko on 3 x 3 m, minkä lisäksi ympärille tarvitaan tilaa asiakkaille ja kauppiain tavaraille. Kojut tarvitsevat sähköliitännät, vesipisteen ja jätehuollon, tapahtumat myös tapahtumasähkön ja jäteviemäriverauksen. Torimyyjien autojen tulee olla pysäköitävissä torin välittömään läheisyyteen.

Arvot ja kehittämisperiaatteet

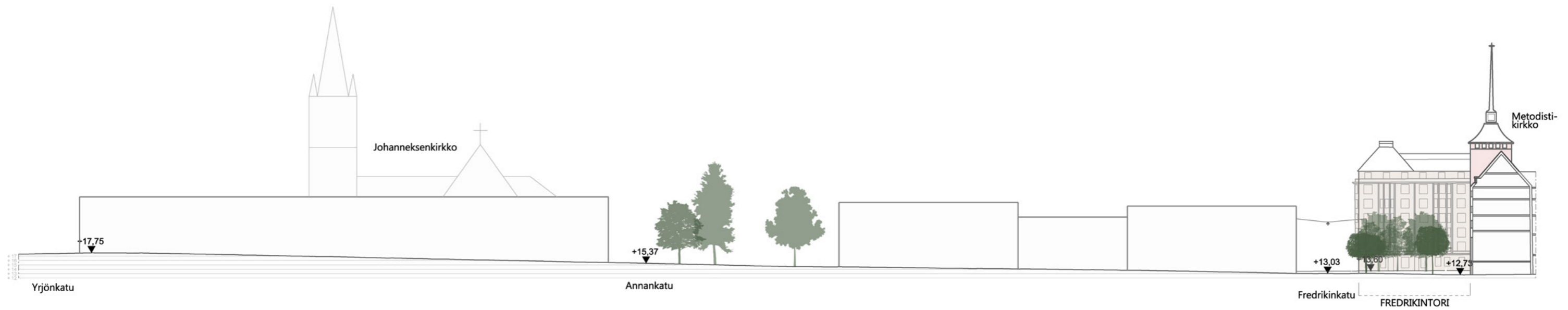
Ympäristöhistoriallisen selvityksen (*Kaupunkiympäristön toimialan julkaisut 22/2022*) perusteella Fredrikintorilla on useita arvoja. Ideasuunnitelman kannalta oleellisimpia ovat historialliset, kaupunkikuvalliset sekä sosiaaliset arvot. Torin vaalittavia ominaispiirteitä ovat muun muassa avoin, muuttuviin tarpeisiin mukautuva kaupunkitila, joka on arkkitehtonisesti ja kokonaisilmeeltään viihtyisä sekä pienilmastoltaan suojaisa. Arvoja heikentäviä tekijöitä ovat torin ilmeen materiaalien, rakenteiden ja kalusteiden moninaisuudesta johtuva sekavuus, luvaton pysäköinti toripinnalla, puiden heikot kasvuolosuhteet, mainoslaitteiden huono sijoittelu sekä historian näkymättömyys torin nykyasussa.

Torin valaisuuden olosuhteet: vasemmalta alkaen kuvissa on esitetty valoisuus kevätpäiväntasauksen, kesäpäiväntasauksen, syyspäiväntasauksen ja talvipäiväntasauksen aikoina. Kaaviot näyttävät kello 9, 12 ja 15 varjot päällekkäin esitettynä ja niistä huomataan torin olevan varjoi- nen suuren osan vuodesta. Aurinkoisimmat alueet sijoittuvat aamuisin torin pohjoiselle puolikkaalle ja siirtyvät päivän mittaan kohti torin keski- ja eteläosia. Varjotutkielmisa ei ole huomioitu puista lankeavia varjoja.

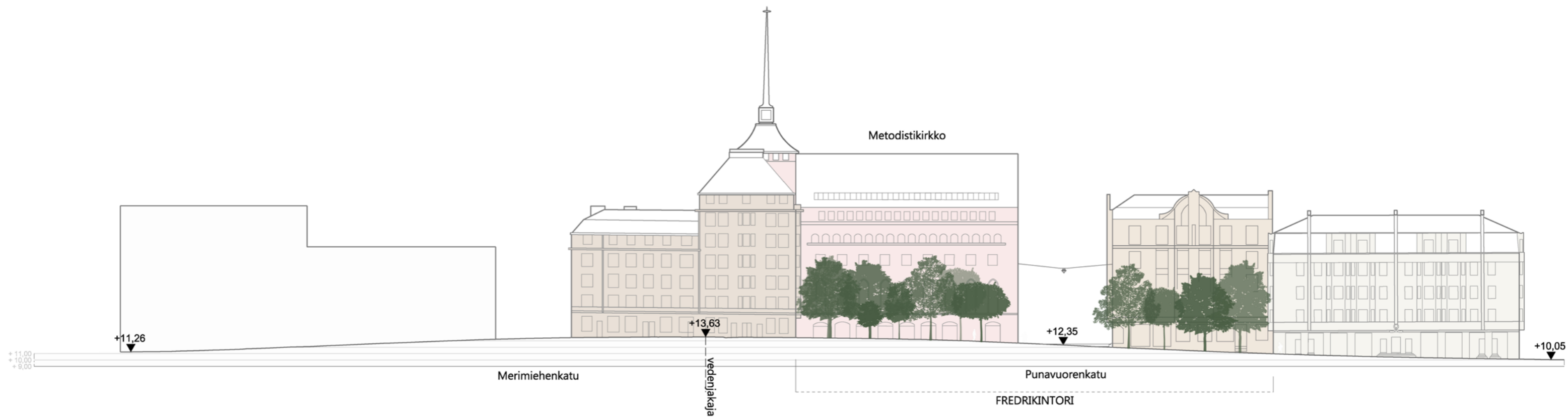

Alueleikkaukset

Ratakadun pituusleikkaus näyttää kadun Yrjönkadun risteyksestä alkaen kohti toria laskevan profiilin. Torin kohdalla korkoasema on noin +12,75 mpy ja Yrjönkadulla +17,75 mpy. Massoittain esitetyt rakennukset havainnollistavat JohanneksenkirKKon asemaa kaupungin yhtenä maamerkkirakennuksena. Kallion laella seisovana sen torni nousee huomattavasti läheisiä rakennuksia korkeammalle. Myös Fredrikintorin kullmalla sijaitsevan metodistikirkon torni erottuu alueen korkeana huippuna, mutta sen siro metallipiikki jää JohanneksenkirKKon torneille alisteiseksi eikä erotu kaukomaisemassa. Pitkässä katulinjassa puiden tuomaa vehreyttä on Fredrikintorin lisäksi Laivurinrinteen kohdilla, jossa kasvaa muutamia lehtipuita sekä kuusi.

Fredrikinkadun suuntainen alueleikkaus kertoo torin topografisesta asemasta ja historiallisesta syntypaikasta. Aikoinaan torin paikalla sijainnut kallioselänne ja lähialueen kalliainen maasto ovat edelleen havaittavissa Punavuoren topografiassa. Tori sijoittuu Punavuorenkadun ja Merimiehenkadun välistä vedenjakajaa alemmas ja tori viettää kokonaisuudessaan kohti koillista. Korkeerojen vuoksi näkymät torin ympäristössä ovat vaihtelevia ja muuttuvat kaduilla kulkiessa. Fredrikinkadun eteläosan pituusleikkauksessa Fredrikintorin puut ovat merkittävä vehreä keskittymä.

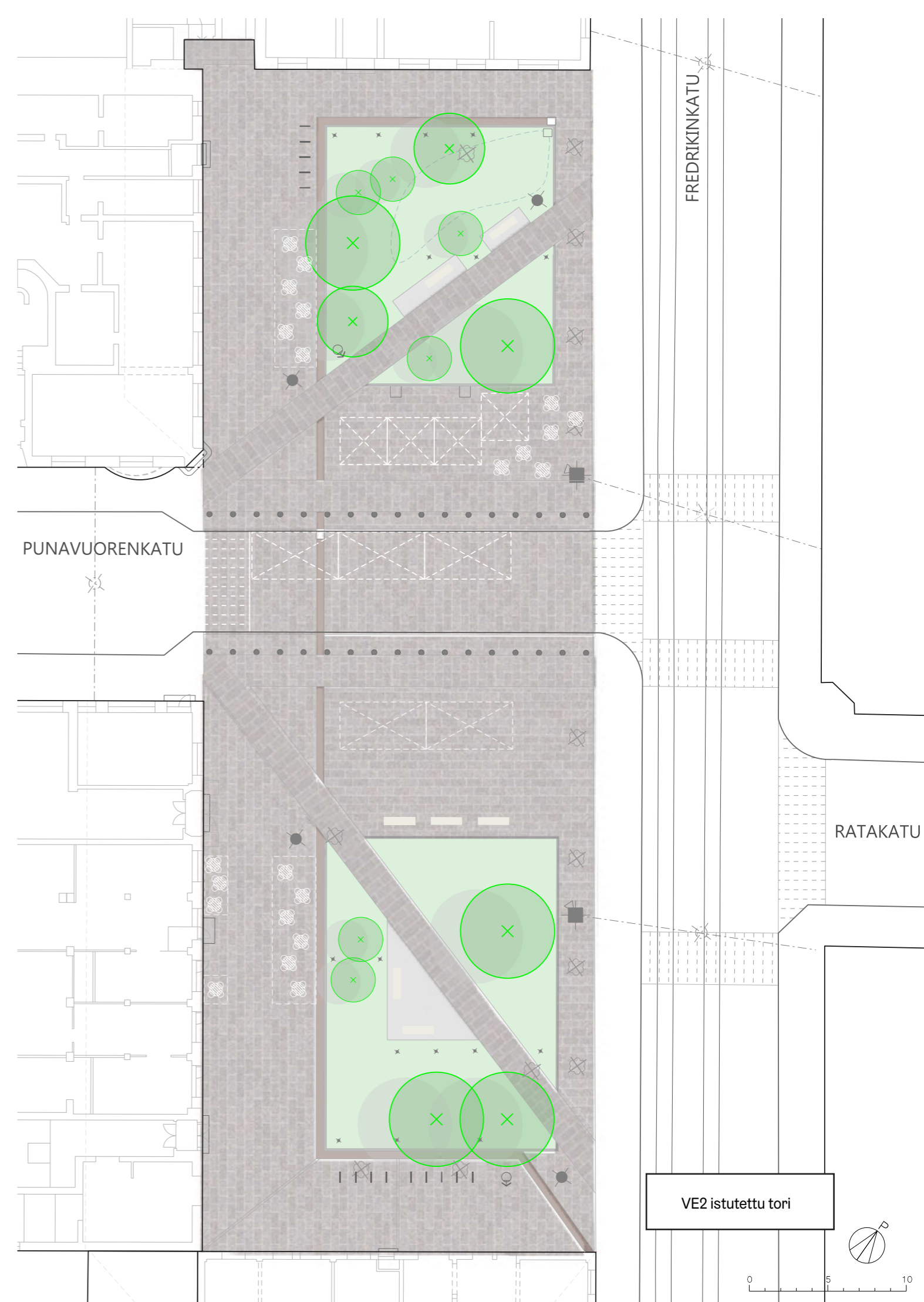
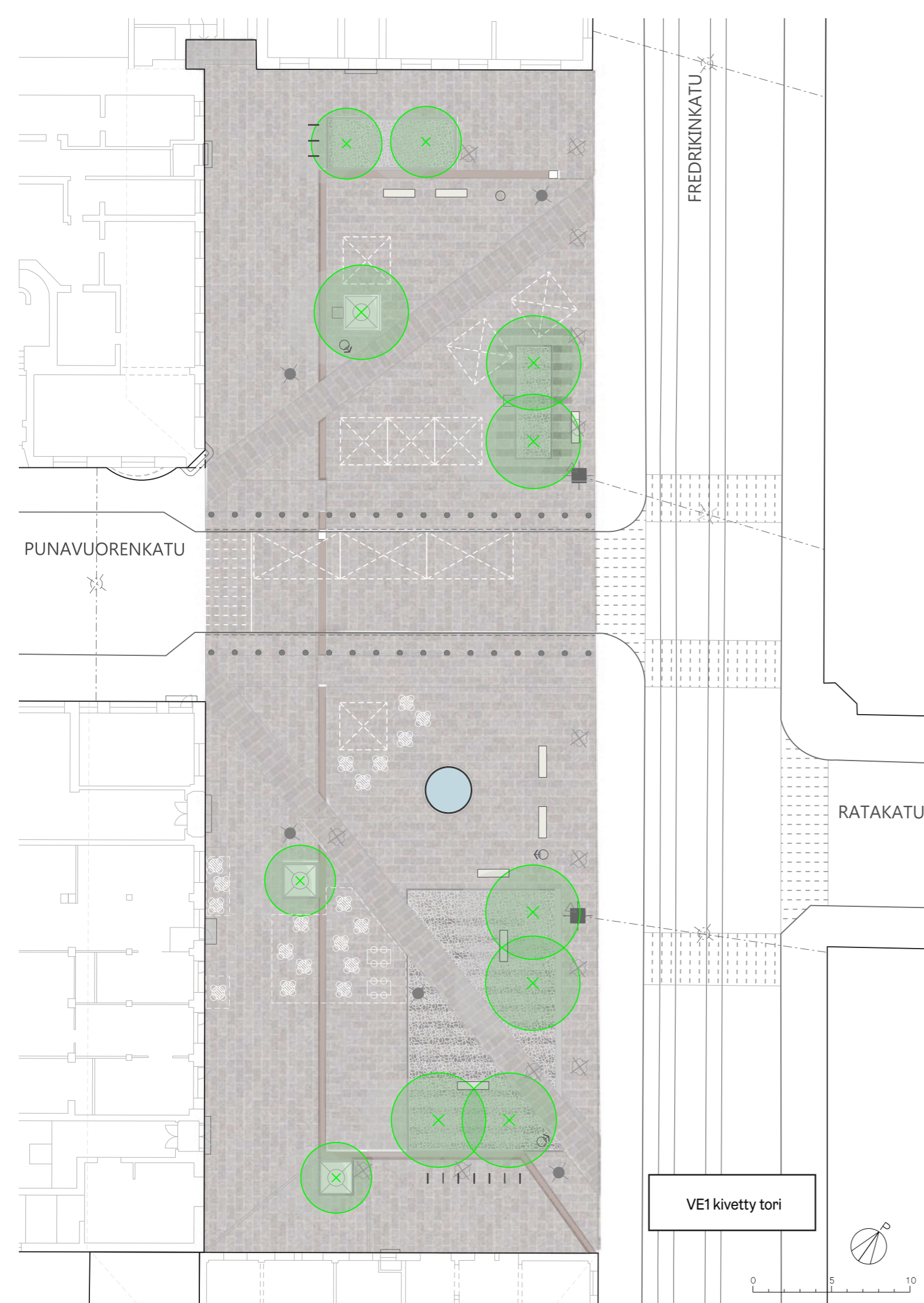
Ideasuunnitelmat

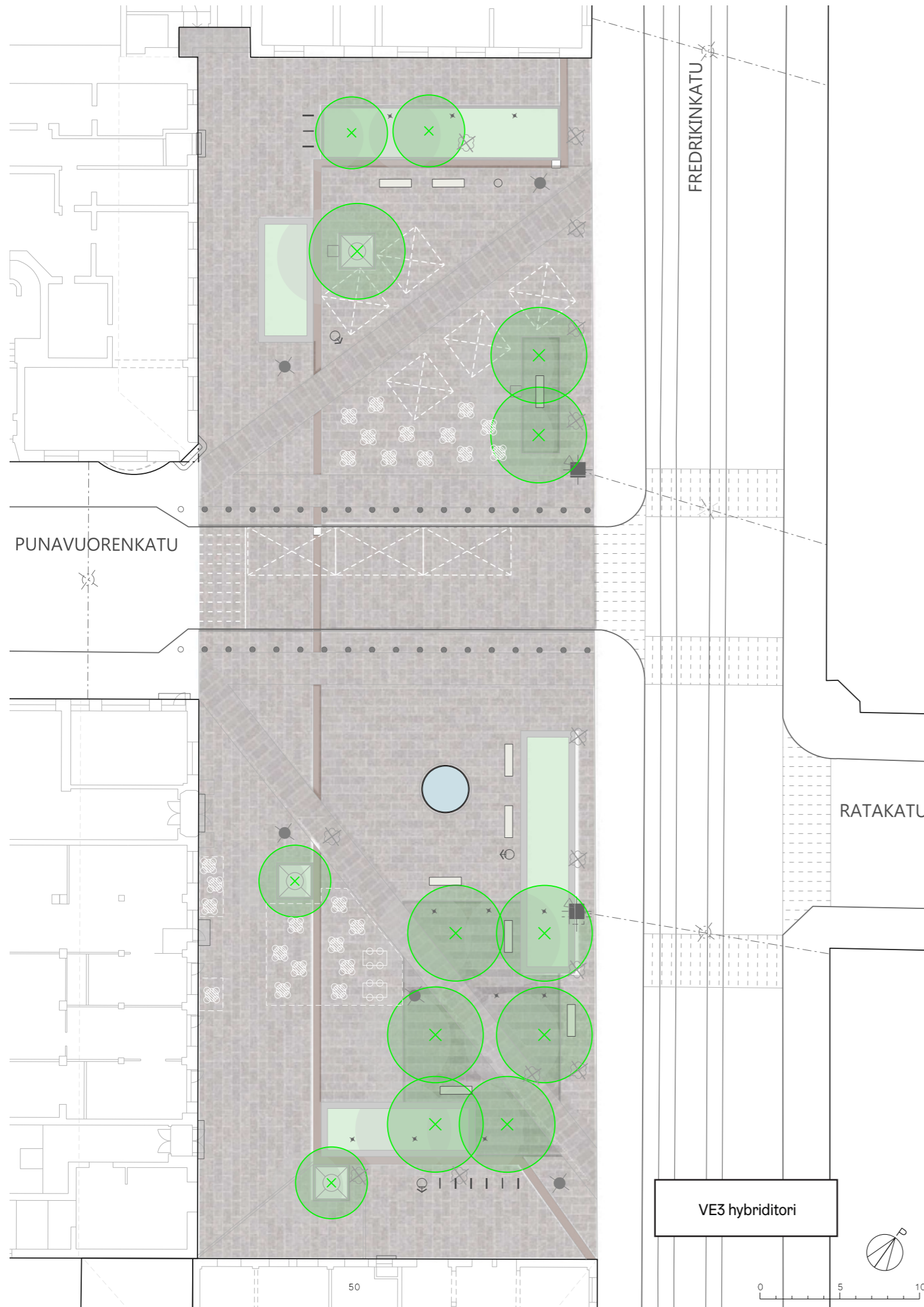
Havainnekuva VE2 istutetusta versiosta. Torikauppa sijoittuu Punavuorenkadun tuntumaan ja puistikot sijaitsevat torin laitamilla.

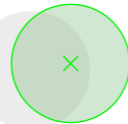

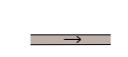

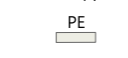

Havainnekuva VE3 hybriditorin versiosta. Kuvan etualalla on uusi oleskeluaukio, jota reunustaa istutusalue monilajisine istutuksineen.

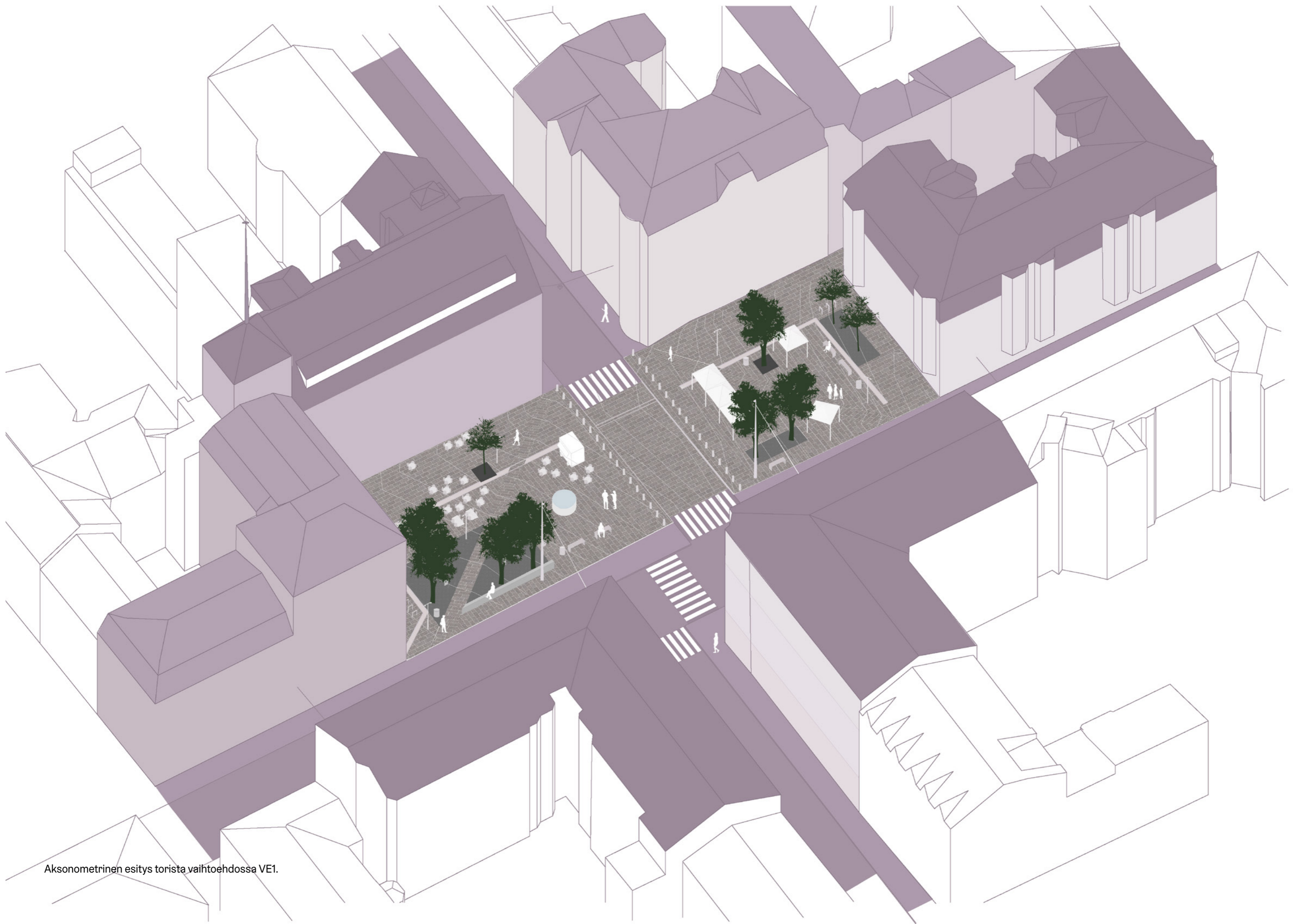

Ideasuunnitelmat

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- Uusi lehtipuu, korkeus noin 12 m. Latvusmuoto kapea
- Uusi pienpuu, korkeus 8 - 10 m
- Uusi runkopensas
- Poistettava puu
- Uusi istutettu alue. Matalia pensaita, perennoja, heiniä, sipulikukkia.
- Hulevesien viivytyspainanne, reitti hulevesiviemäriin
- Luonnonkivetetty alue, nupukivi
- Luonnonkivetetty alue, noppakivi
- Toripaikkavaraus ja sähköliityntä
- Hulevesikouru, veden virtaussuunta
- Kapea hulevesikouru
- Reunakivi, luonnonkivi 170 x 270 x 1000 - 1400 mm
- Pollarit, korkeus 700 mm, väli 1,5 m. Materiaali teräs.
- Pyöräteline, lattateräs. Kaupunkikalusteohje, teline G3.
- Penkki, pituus 2 m
- Roska-astia
- Terassi, aluevaraus
- Ristikkopylväs, johon kiinnitetty torin valonheitin. Raitiotien ja katuvalaistuksen yhteiskäyttöinen. Materiaali teräs.
- Uusi valaisin, korkeus 4 m
- Uusi pollarivalaisin, korkeus 0,9 m
- Ripustettu katuvalaistus, nykyinen valaisin/uusi y-valaisin

Aksonometrinen esitys torista vaihtoehdossa VE1.

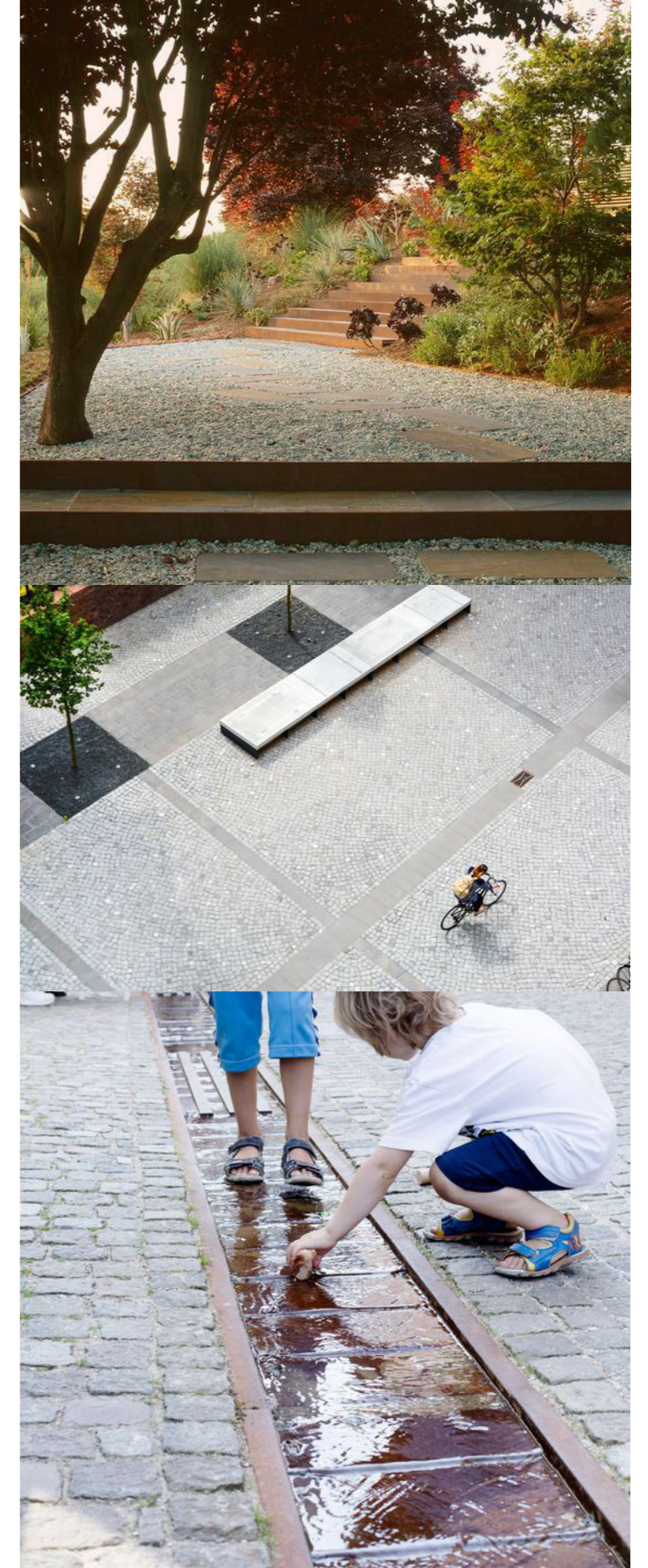
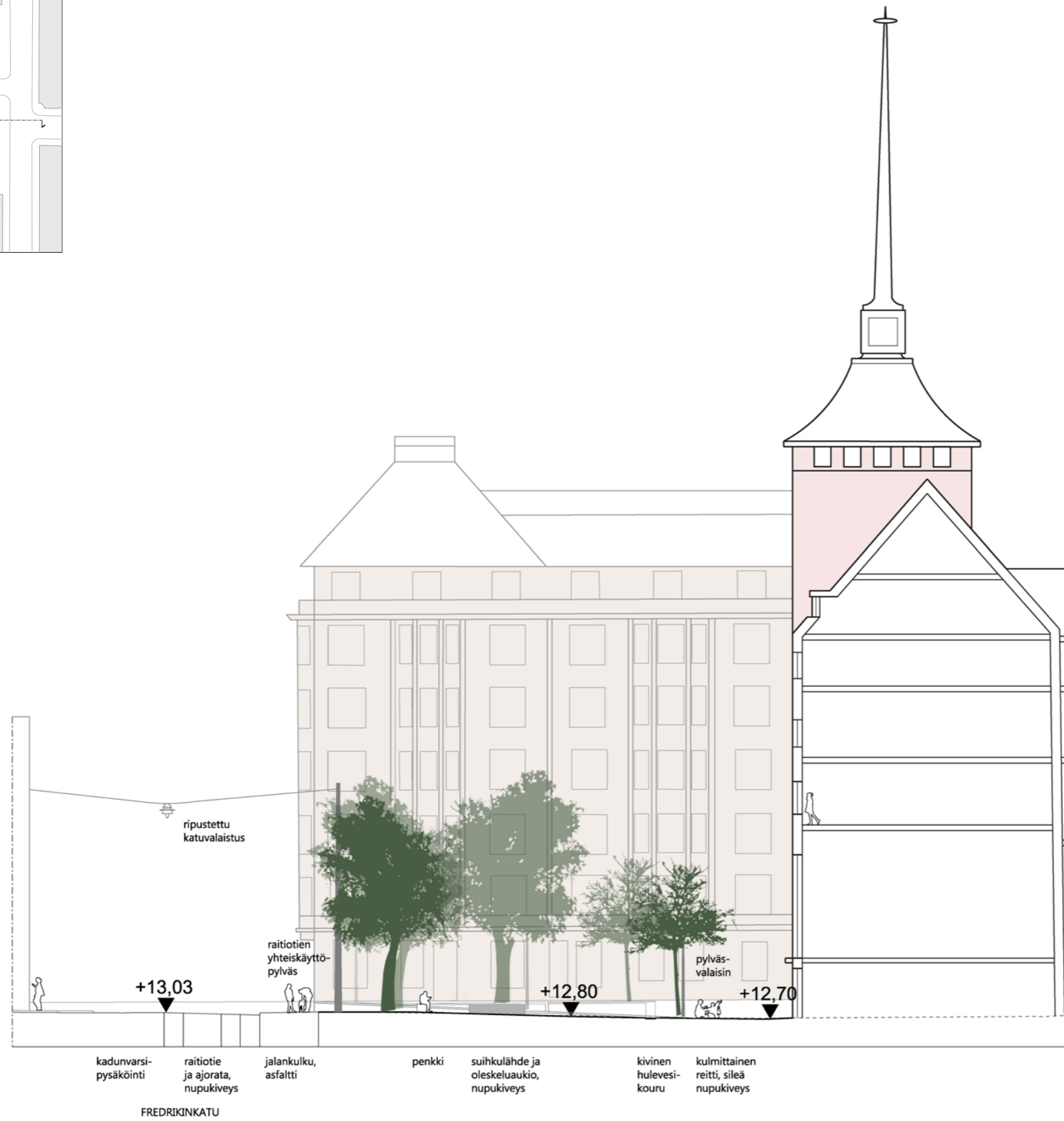
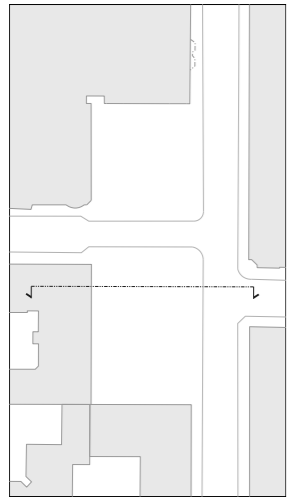
VE1

Kivetty tori

Kivetty tori säilyttää torin nykyisen luonteen, mutta sujuvoittaa torilla kulkemista ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia torin käyttöön.

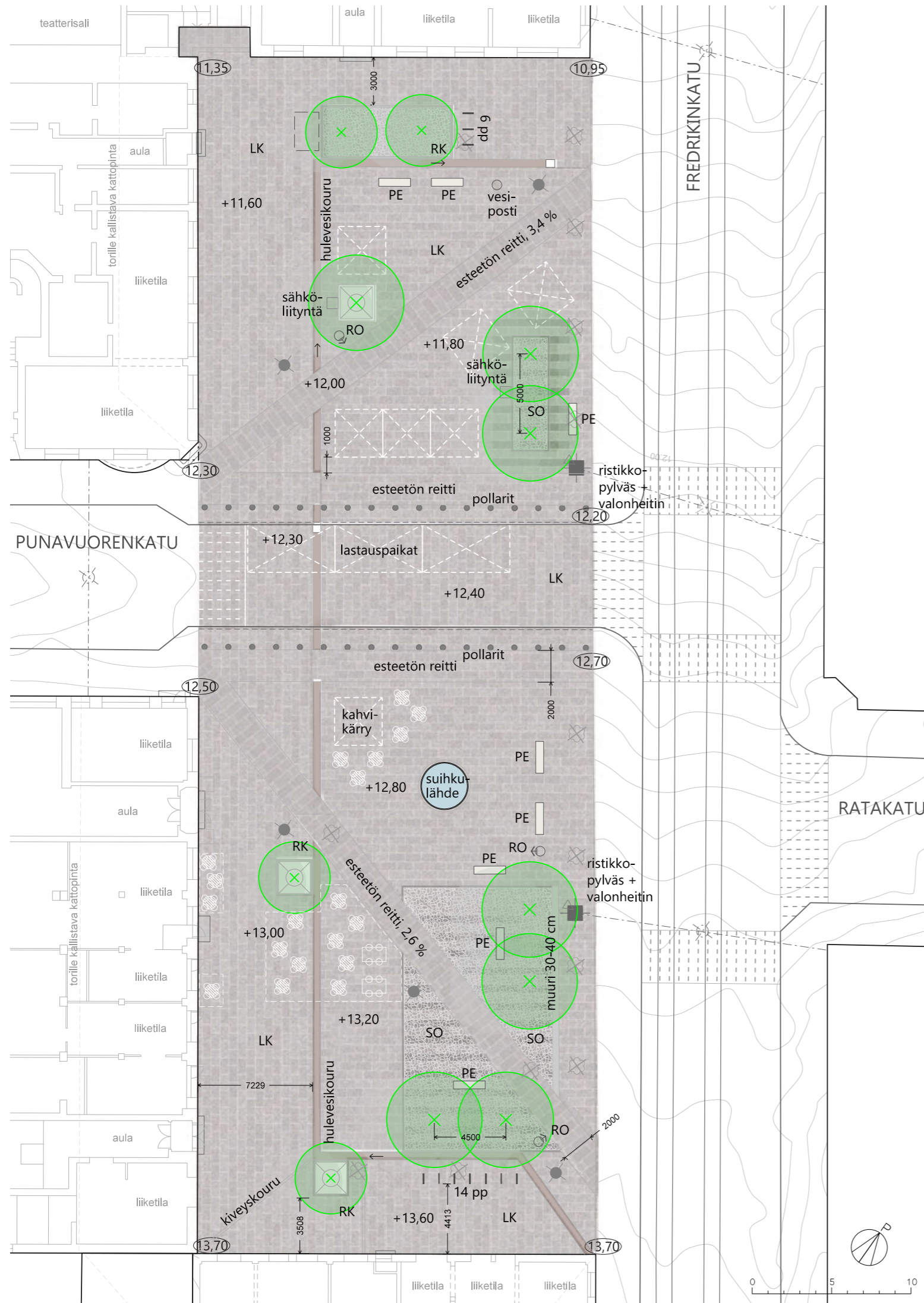
Leikkaus A-A' 1:250 Fredrikinkadun suuntaisesti kohti lounasta.

Referenssikuvia

Leikkaus B-B' 1:250 torin poikki kohti kaakkoa.

Suunnitelman selostus

Kivetyn ideasuunnitelman version tavoitteena on säilyttää tori kauttaaltaan kivetynä kaupunkiaukiona. Toripinta jakaantuu kiveyslaidon mukaisesti alueisiin, joilla on eriluonteiset käyttötavat. Keskiosat ovat toiminnaltaan avoimia, aktiivisia alueita, joilla on oleskelua ja torikojujen tarjoamia palveluita. Kulmittaiset kulkuyhteydet Fredrikinkadun ja Punavuorenkadun välillä avataan vapaiksi kalusteista ja puista, jolloin jalankulku on sujuvampaa. Samalla tärkeät näkymät torin läpi avautuvat paremmin.

Hulevesikouru erottaa rakennusten rauhallisempaa edusvyöhykettä, jolle sijoittuu puuistutuksia, kalusteita, kuten pyörätelineitä, sekä osa ravintolan terassia. Punavuorenkatu rajataan graniittisin reunakivin ja kivetään torin pintaa vastaavalla punaisella nupukiveyksellä. Torin pinnantasaus säilyy melko ennallaan, mutta pintaa muotoillaan hienovaraisesti viettämään kohti hulevesikourua. Esteettömillä kulkureiteillä käytetään sileäksi sahattuja nupukiviä.

Torille istutetaan lehtipuita yksittäin ja pareittain. Lajeina käytetään marjovia pienpuita ja katupuina kestäviä puulajeja. Puiden alustat ovat materiaaliltaan sepeliä, kentäkiveystä tai erikoiskiveystä, jolla puiden varjoisaa alustaa on mahdollista tehdä ilmeeltään kiinnostavammaksi. Puiden alustat reunustetaan upotetuilla graniittireunakivillä ja puuryhmä rajataan kadun puolelta matalalla graniittimuurilla, joka soveltuu myös istuskeluun.

Torin kalustusta on yksinkertaistettu ja kalusteita pyritty ryhmittelemään hallitusti. Nykyiset, katukuvaa määrittävät mainoslaitteet poistetaan. Punavuorenkatu rajataan suunnitelmassa teräksisin pollarein, joilla nykyisin runsasta luvatonta pysäköintiä pyritään estämään. Torin uusi keskusaihe on pyöreä suihkulähde, joka on pinnallaan tummaa terästä. Sen ympäristöön, torin aurinkoisimmalle osalle sijoittuu uusia penkkejä, jotka tarjoavat vapaan oleskelun mahdollisuuksia. Torin pohjoiselle reunalle sijoittuu edelleen vesiposti. Kaari- ja pyörätelineet on sijoitettu torin päihin nykyiseen tapaan, mutta niiden määrää on hieman lisätty. Roska-astiat sijoittuvat muiden kalusteiden yhteyteen ja keskeisten kulkuväylien läheisyyteen.

Aksonometrinen esitys torista vaihtoehdossa VE2.

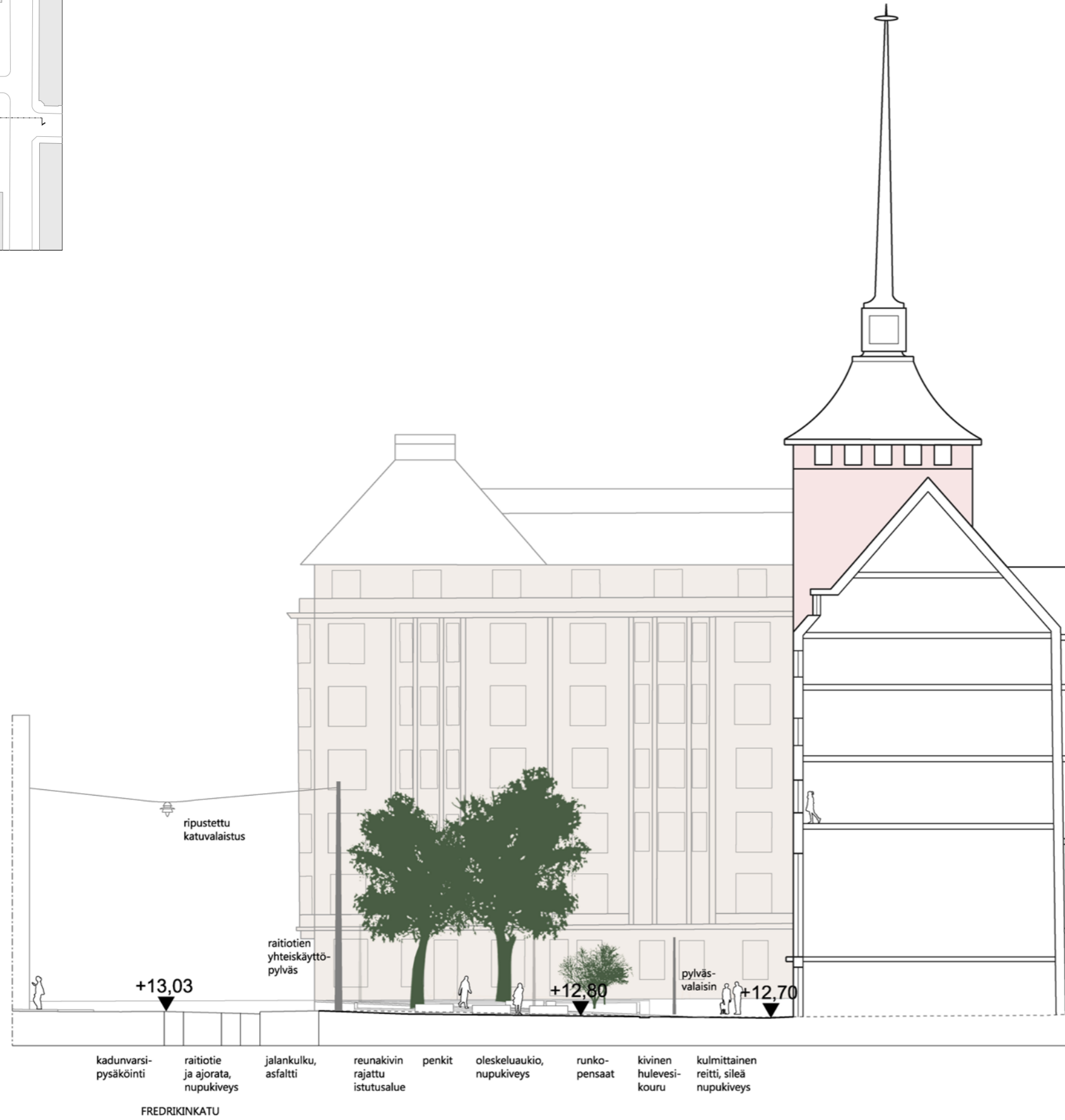
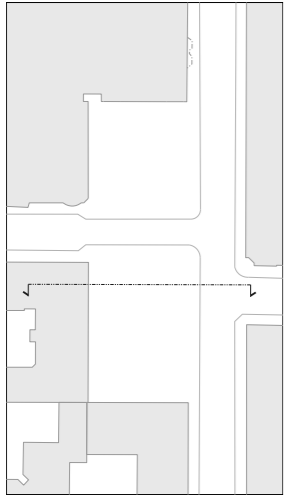
VE2

Istutettu tori

Istutettu tori palauttaa torin historiallista vehreyttä laajojen istutettujen alueiden muodossa, joiden lomaan sijoittuu oleskelua. Torikauppa siirtyy Punavuorenkadun varrelle ja terassit lähelle kivijalkaliiketiloija.

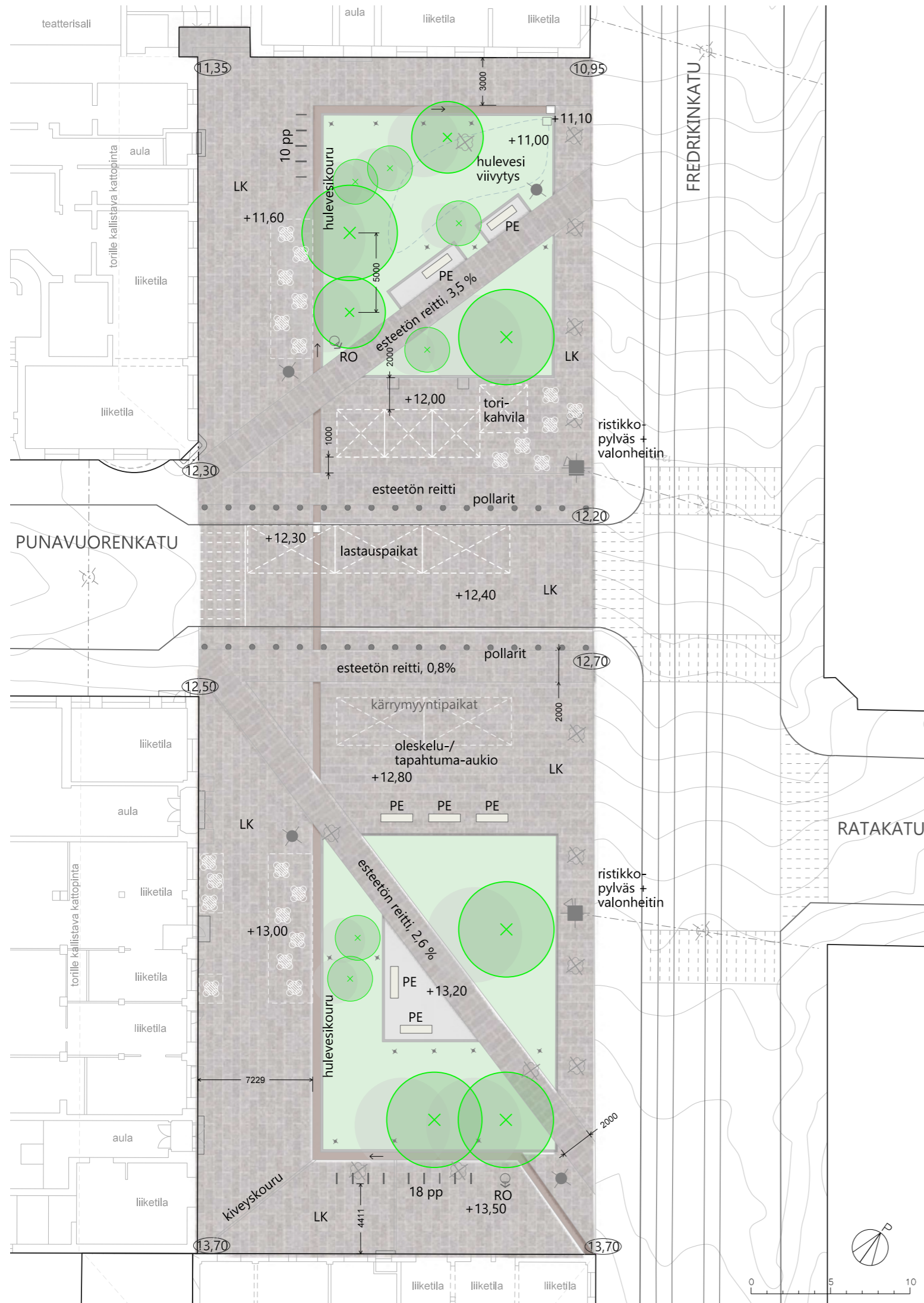

Leikkaus A-A' 1:250 Fredrikinkadun suuntaisesti kohti lounasta.

Referenssikuvia

Leikkaus B-B' 1:250 torin poikki kohti kaakkoa.

Suunnitelman selostus

Istutettu ideasuunnitelman vaihtoehto palauttaa Fredrikintorille kaksi laajaa, istutettua puistikkoa. Puistikkojen aihe tulee suoraan historiasta, minkä mukaan torilla on sijainnut laajempia istutuksia aina 1980-luvulle saakka. Vasta viimeisessä kunnostuksessa istutukset poistettiin puuta lukuunottamatta ja tori kivettiin kokonaisuudessaan.

Torin tilanjaon perustana ovat kulmittaiset kulkureitit Fredrikinkadun ja Punavuorenkadun välillä. Kiveys on suunniteltu erottamaan kulkureittejä ja torin keskus- sekä reuna-alueita hienovaraisesti. Kivinä käytetään torilta kierrätettyjä, punaisia graniittinupukiviä sekä uusia, sileäksi sahattuja kiviä, jotka sopivat esteettömille reiteille paremmin. Punavuorenkatu kivetään torin tapaan nupukivin ja sitä reunustamaan asennetaan graniittiset reunakivet sekä pollarit. Punavuorenkadun varren pysäköinti muutetaan torikauppiaille tarkoitetuksi lastaus- ja purkupysäköinniksi: varsinaiset torikauppiaiden pysäköintipaikat osoitetaan torin välittömästä läheisyydestä.

Kiveyksen lisäksi hulevesikouru jaottelee toripinnan keskusalueisiin ja rakennusten edusvyöhykkeeseen, jolla sijaitsee kalusteita sekä ravintoloiden terassit. Vaihtoehdossa terasseja on torin molemmilla puolikkailla, mikäli pohjoisen puistikon reunalle tulevaisuudessa avataisiin ravintola. Toritoiminta sijoittuu nykyiseen tapaan pohjoiselle puolikkaalle. Torikojuja on suunnitelmassa yhteensä neljä, joista yksi on merkitty torikahvilaksi. Punavuorenkadun eteläpuolelle sijoittuu aurinkoinen oleskeluaukio uusine penkkeineen.

Puistikoiden istutukset ovat perennoja, heiniä, sipulikasveja sekä pensaita ja puita. Lajeina käytetään erilaisia lehtipuita- ja pensaita, joista etenkin 1900-luvun alkupuolen lajeja suositaan. Myös dynaamista kasvillisuussuunnittelua voidaan hyödyntää. Istutusten lomaan sijoittuu molemmissa puistikoissa oleskelutaskut, joiden penkit tarjoavat rauhallisen istuskeluapaikan. Istutettuja alueita reunustavat osittain upotetut reunakivet

Torikauppiaiden olosuhteiden parantamiseksi torimyymintapaikat varustetaan sähköliitäntään mahdollisuudella. Torin pyöräpysäköintipaikoja lisätään ja kalusteet sijoitetaan kokonaisuudessaan hallitusti.

Aksonometrinen esitys torista vaihtoehdossa VE3.

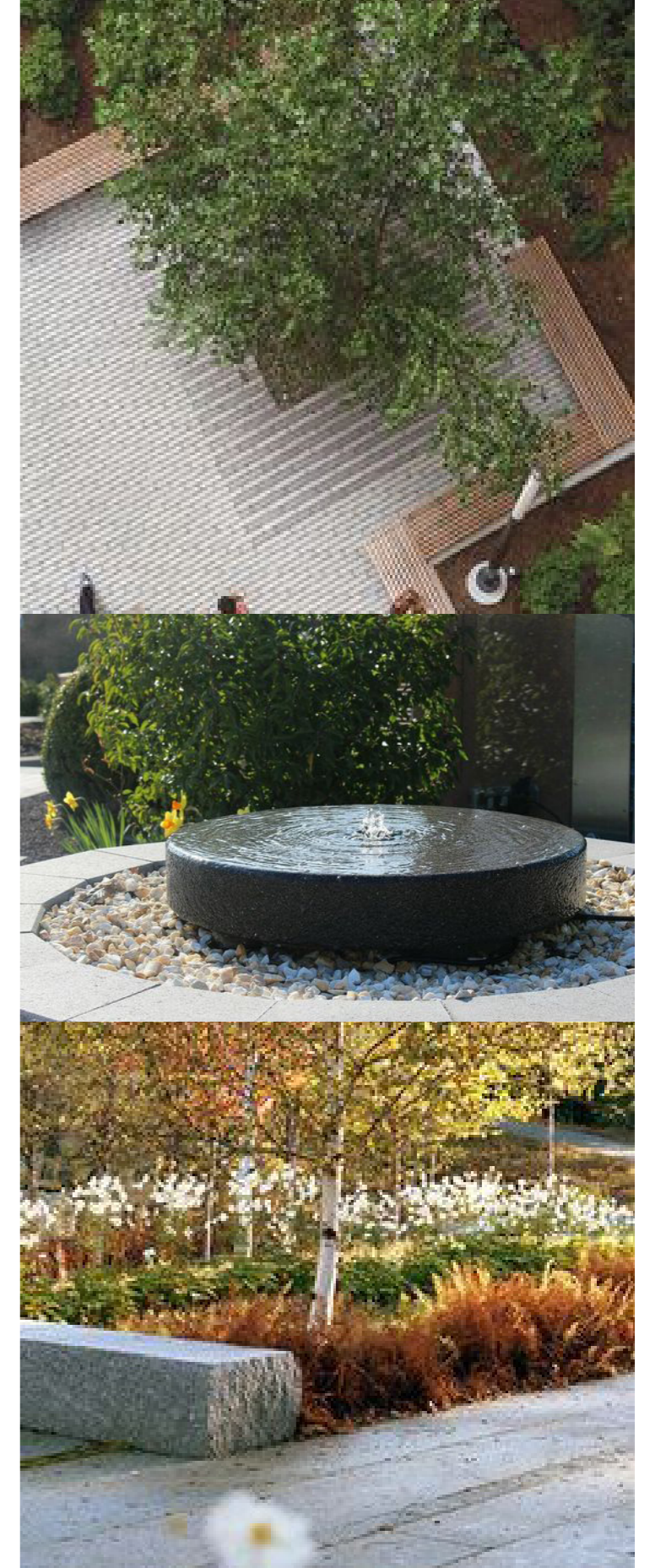
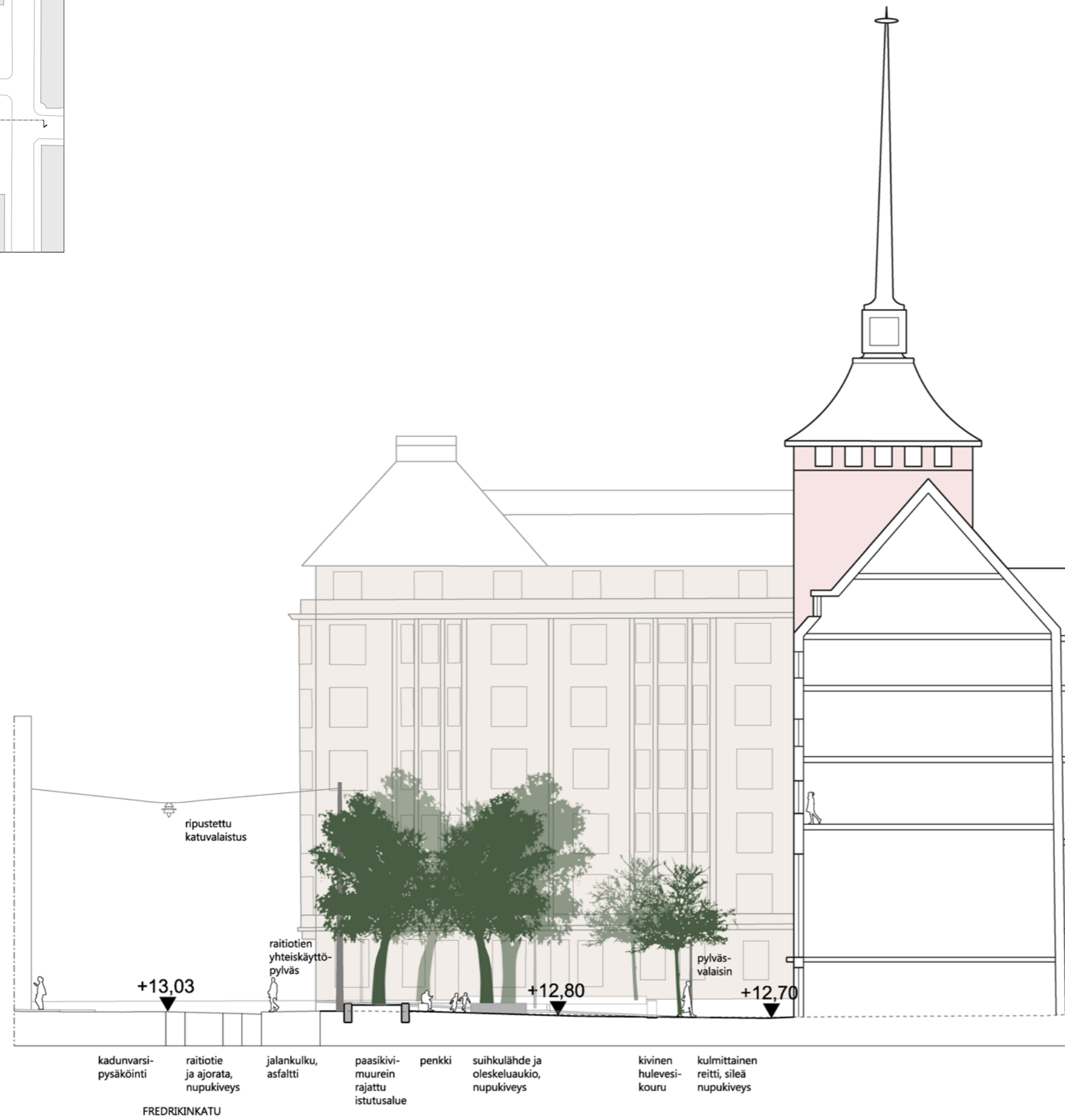
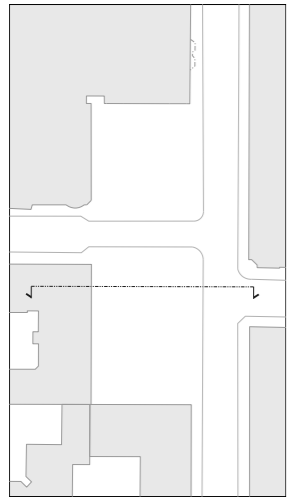
VE3

Hybriditori

Hybriditori yhdistää torin nykyistä kivettyä ilmettä uusiin monilajisiin istutuksiin. Puusto ryhmitellään selkeämpiin jaksoihin reunustamaan toimintojen alueita.

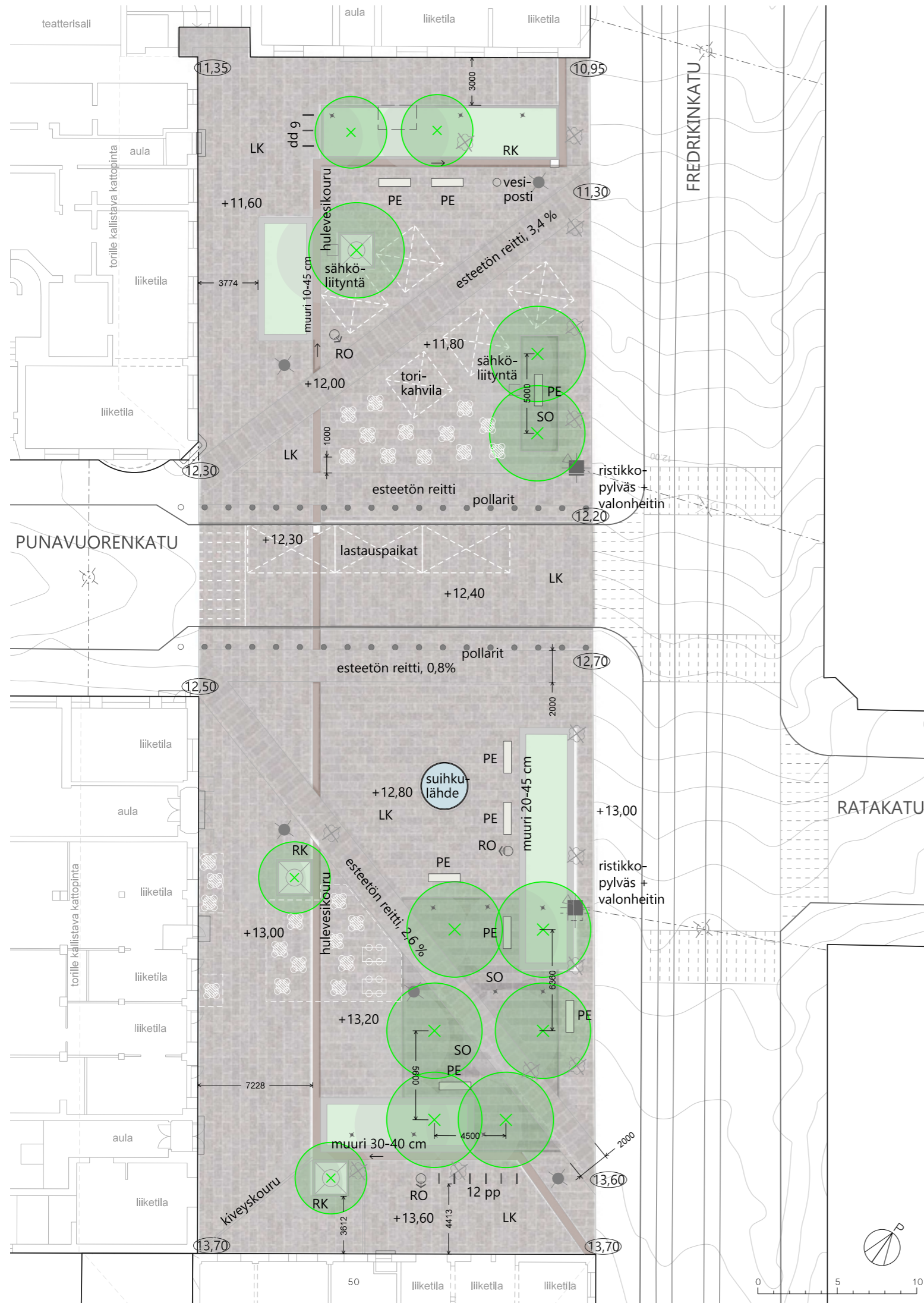
Leikkaus A-A' 1:250 Fredrikinkadun suuntaisesti kohti lounasta.

Referenssikuvia

Leikkaus B-B' 1:250 torin poikki kohti kaakkoa.

Suunnitelman selostus

Viimeinen ideasuunnitelman vaihtoehdoista on yhdistelmä kahta aiempaa versiota. Istutuksia lisätään nykyisestä, mutta ne sijoittuvat torin reuna-alueille. Valtaosa torista säilyy nykyiseen tapaan kivettyinä. Kiveyspinnan ladonta määrittää torin tilanjakoa. Keskiosat ovat torin aurinkoisimpia alueita, joille sijoittuu oleskelua ja toritoimintaa. Kulmittaiset kulkureitit ohjaavat pohjoispuolella kulkijat torikojujen äärelle ja etelässä tunnelmallisen puuryhmän halki.

Puuryhmän lisäksi torin eteläpuolikkaalle sijoittuu oleskeluaukio suihkulähteineen sekä ravintolan terassi. Puiden alla käytetään sepeliä, kentäkiveystä tai muuta erikoiskiveystä, jolla toripintaan saadaan elävyyttä. Istutetut alueet on rajattu kierrätetyistä kivistä tehdyin paasikivi-muurein. Muurien yläpinnan korkeus vaihtelee 10–40 senttimetrin välillä, jolloin ne soveltuvat myös rentoon istuskeluun.

Suunnitelmassa torikojuja on yhteensä kuusi ja niistä useimmat on varustettu sähköliitännällä. Pysäköintipaikat Punavuorenkadun varrelta varataan torimyyjien lyhytaikaiseen lastauspysäköintiin, mutta pitkäaikaiset myyjien pysäköintipaikat osoitetaan torin välittömästä läheisyydestä. Luvattoman pysäköinnin hillitsemiseksi Punavuorenkatu reunustetaan pollarein torin kohdalta.

Ideasuunnitelman kasvillisuus koostuu lehtipuista sekä perennoista, heinistä ja sipulikasveista. Puuryhmässä ja torin pohjoispuolen keskialueella käytetään katupuina kestäviä puulajeja sekä reuna-alueilla marjovia pienpuita. Istutusalueiden lajeiksi valitaan matalia kasveja, jotka eivät katkaise näkymiä torin halki. Muurein rajatut istutukset luovat suojaisuutta torin oleskelualueille. Torin reunoille lisätään tummansävyisiä kalusteita, kuten roska-astioita ja pyörätelinekaaria. Muutamien yksittäispuiden juuristot suojataan tummilla juuristoritilöillä.

Pohjapiirustus VE3, 1:400

Suunnitelmien variantit ja puiden säilyttämisen mahdollisuudet

Nykyisten puiden säilyttäminen on eräs työn aikana eniten puhuttanut seikka torilla. Raportin aiempien sivujen suunnitelmien kaikki puut ovat uusia, mutta tällä aukeamalla esitetään niille vaihtoehtoiset suunnitelmat, joissa mahdollisimman monia nykyisiä puita on säilytetty.

Pohjan puiden säilyttämisen haasteille on muodostanut 1980-luvun lopun kunnostus, jossa puut istutettiin pieniin astioihin, jotkin liian lähelle toisiaan. Puulajivalinta, lukuisat maanalaiset järjestelmät sekä autojen liikkuminen torilla ovat heikentäneet puiden edellytyksiä kasvaa näyttäväksi ja hyvinvoiviksi suuriksi puiksi sekä säilyä tulevaisuuden muutoksissa.

Merkittävimmät syyt puiden korvaamiseksi suunnitelmissa uusilla ovat nykyisten puiden ahtaat kasvualustat sekä niiden huono kunto. Puut ovat altistuneet kolhuille eikä vaahtera ole katupuulajina pitkäikäinen. Kunnoltaan parhaat puut sijoittuvat torin etelälaidalle ja pohjoiselle kulmalle. Kaksi puuta suositellaan kuntokartoituksen perusteella heti poistettavaksi ja osan kuntoa seurattavaksi lähivuosina. Oheisissa suunnitelmissa säilyviksi esitettävät puut ovat kunnoltaan torin parhaita, luokituksestaan hyviä tai kohtalaisia.

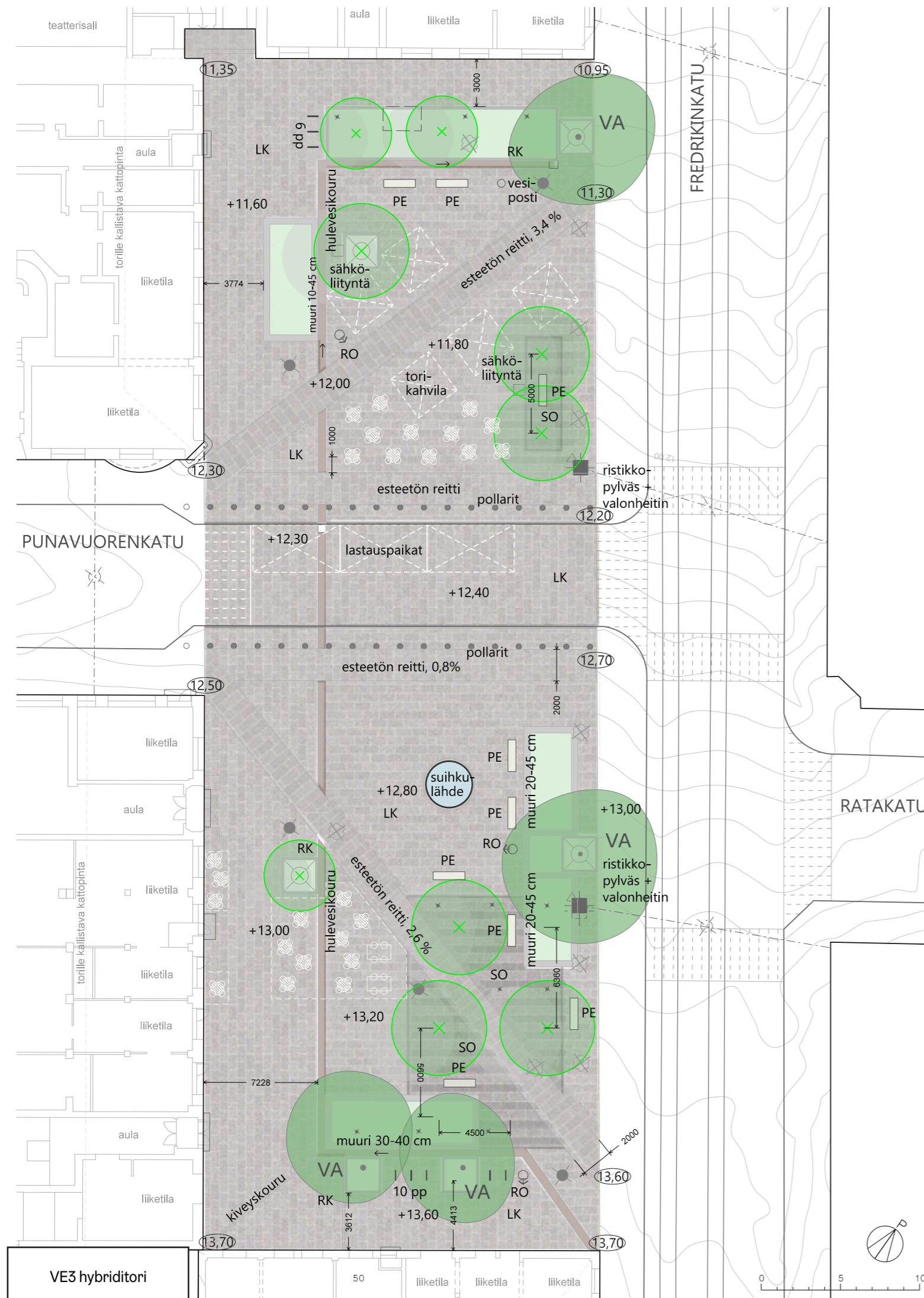
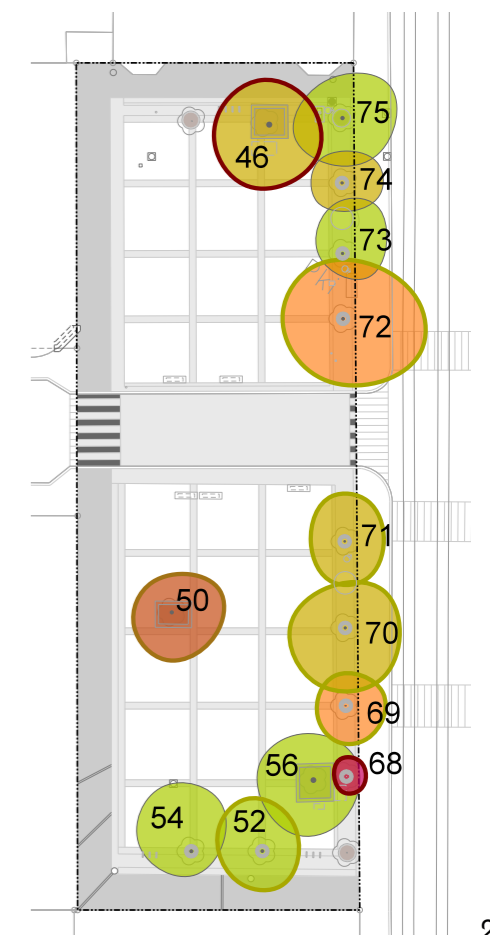
Muita puiden poistoa puoltavia syitä ovat torin näkymälinjojen avaaminen kohti toriympäristön arvokkaita rakennuksia sekä sujuvien kulkureittien muodostaminen kulmittain torin halki. Ympäröivien rakennusten koristeelliset tai näyttävät julkisivut tulevat nykyistä paremmin esiin puuryhmien väliin jäädessä myös taukoja. Puiden laajamittainen säilyttäminen asettaisi pienialaisella torilla merkittäviä rajoitteita torin jäsentelyn uudelleensuunnittelulle. Nykyisten puiden säilyttämiseen päädyttäessä on huomioitava, että laajamittaiset kunnostustoimet ja kaivuut puiden läheisyydessä ovat aina riski. Puut tulee suojata työmaan aikana huolellisesti.

Aukeamalla esitetyissä suunnitelmavarianteissa istutettavien puiden sijoittelua on mukautettu säilyviin puihin sopivaksi, verrattuna aiemmin raportissa esitettyihin versioihin.

Lukumäärällisesti puita esitetään likimain saman verran niin tällä aukeamalla olevissa kuin aiemmillä sivuilla esitellyissä suunnitelmissa. Suunnitelmissa uusien puiden yhtenäistä kasvualustaa lisätään ja puille jätetään runsaammin tilaa kasvaa. Uusien puiden kasvaminen nykyisten kokoon vie noin 20 vuotta, mutta nykyisilläkään puilla odotettava elinikä ei ole enää kuin parhaimmillaan kymmeniä vuosia. Molempinpuolisia argumentteja on runsaasti ja on ratkaistava, mikä kokonaisuudessa on merkittävä.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- hyvä-kohtalainen (luokka 1/2)
- kohtalainen (luokka 2)
- kohtalainen-huono (luokka 2/3)
- huono (luokka 3)
- poistettava (luokka 4)
- seuranta 5 v.
- seuranta 3 v.
- poisto 1 v. sisällä
- selvitysalue

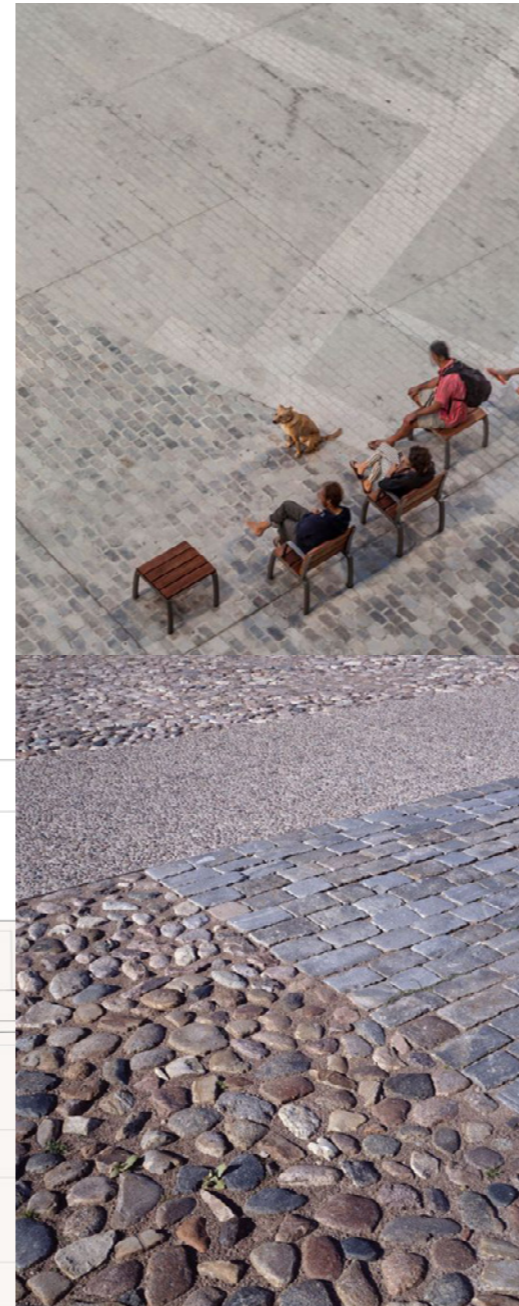

Kasvillisuus ja materiaalit

Ideasuunnitelman ajatuksena on torin kiveyspinnan käyttäminen merkittävänä torin tunnelmaa luovana elementtinä. Vaihtelevat, kuitenkin perinteiset kivikoot, pintakäsittelyt ja hienovaraisesti elävä väri sopivat luontevasti historialliseen kivikaupunkiin, samalla lisäämällä pinnan kiinnostavuutta.

Kasvipaletti koostuu matalakasvuisista kukkivista kasveista, heinistä, maanpeitekasveista ja matalista pensaista. Istutukset ovat monimuotoisia, mutta värimaailmaltaan hallittuja. Kasvien tuntu, tuoksu ja niiden tuottamat siemenet antavat oman lisänsä ympäristöön erityisesti korotetuissa istutusaltaissa, joissa kasvit tulevat kävijöiden lähelle. Kausittaisesti vaihtuvilla kasveilla voidaan tuoda vaihtelua ilmeeseen ja lisätä väripilkkuja ympäristöön.

Alla: tutkielma Fredrikintorin rakenteista ja hulevesikourun ylittävästä kävelysillasta. Piirustuksessa ritiläkävelysilta on metallinen ja se on upotettu kiveyksen tasoon. *Lähde: Soikkeli 2022, 116.*

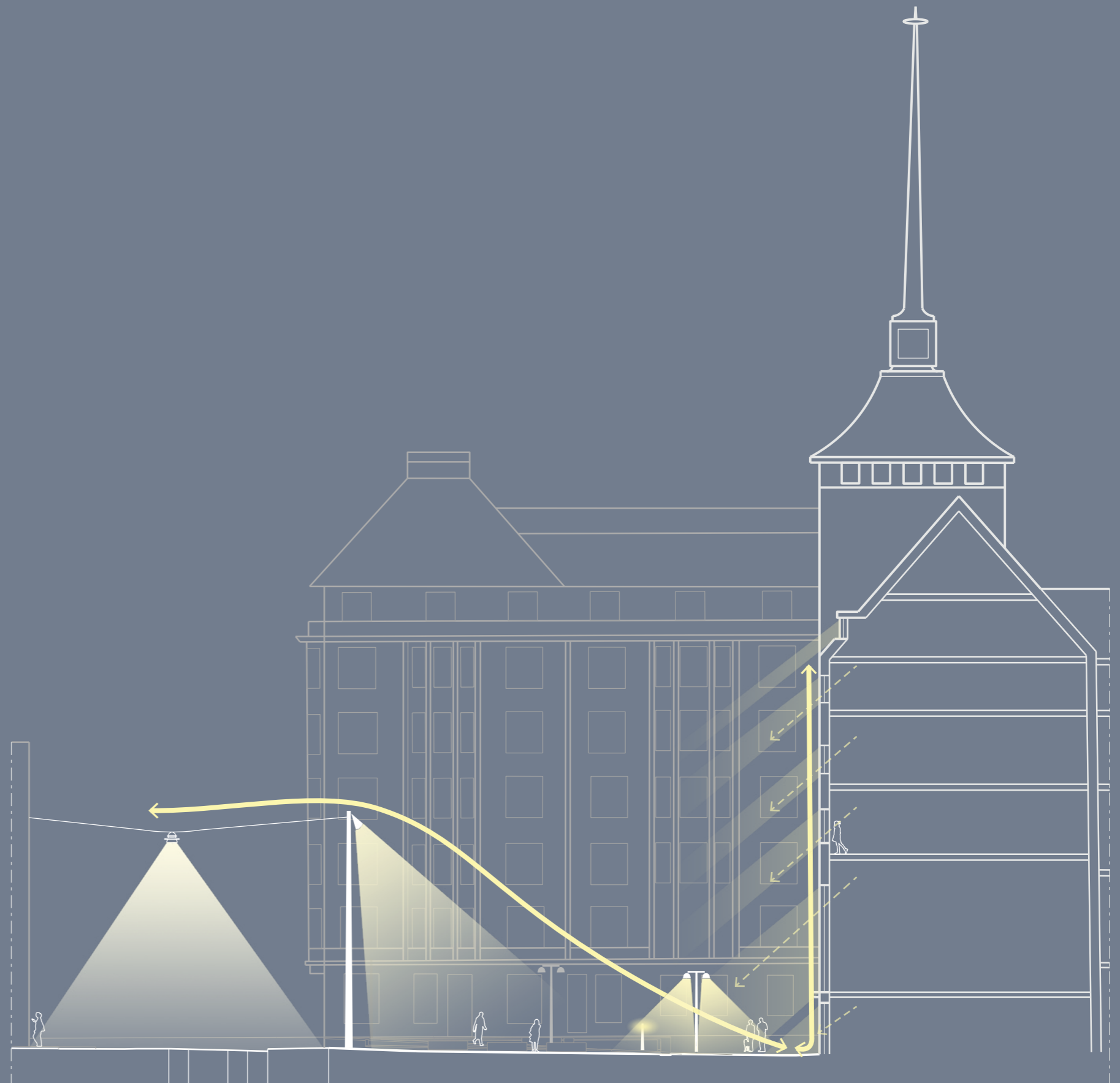
Valaistuksen periaateratkaisut

Ideasuunnitelman valaistus pohjautuu samantyyppiseen ajatukseen kaikissa suunnitelmavaihtoehdoissa. Tavoitteena on turvallinen, esteettömillä reiteillä tarpeeksi voimakas ja muutoin etenkin tunnelmaa luova valaistus. Valaistuksella tarjotaan tarpeeksi valoa torin miellyttävään käyttöön.

Tasainen yleisvalo avoimilla, aktiivisimmalla käytöllä olevilla aukio- ja kadualueilla on peräisin korkeisiin raitiotien ja ripustetun katuvalaistuksen yhteiskäyttöpylväisiin kiinnitetyistä valonheittimistä. Heittimet suunnataan alaspäin häikäisemisen välttämiseksi ja niillä voidaan myös korostaa läheisten puiden latvuksia. Valaisinten valon väri on neutraali valkoinen tai hieman lämpimään taivuttava. Fredrikinkadun ylle ripustetut katuvalaisimet antavat neutraalia valkoista valoa kadunpuoleiselle reunalle. Risteysalueiden valaistus tehdään liikenneturvallisuuden vuoksi tarpeellisella tavalla. Ripustetut valaisimet voidaan korvata Punavuoressa tyyppillisesti esiintyvillä riippuvilla y-valaisimilla.

Kulmittaisia reittejä reunustavat nelimetriset valaisinpylväät, jotka takaavat sujuvan liikunnan vilkkaimmilla kävely-yhteyksillä. Valokeilat suuntautuvat alaspäin ja ne kohdistetaan kulkupinnalle. Tunnelmallista valoa torin reuna-alueille sekä oleskelupaikkojen läheisyyteen tuovat matalat pollarivalaisimet, joiden valo on pehmeää ja värilämpötilaltaan hieman matalampaa, esimerkiksi noin 3000 K.

Valaistuksen periaate tarjoaa mahdollisuuden Fredrikintoria ympäröivien rakennusten julkisivujen valaisemiseen. Ympäröivien rakennusten julkisivut saavat nousta tilan reunojen kohokohdiksi pimeällä: niiden ikkunoista tulviva valo antaa hämyisää yleisvaloa ja lisää turvallisuuden tunnetta torilla. Varsinaisesta julkisivuvalaistuksesta vastaa kiinteistö ja se suunnitellaan kaupunkikuvaan sopivaksi. Eniten valaistusta kestävä näyttävät julkiset rakennukset. Yksitysrakennusten valaisemisen tulisi olla hillitympää.

Lopuksi

Työn antina laadittiin kolme vaihtoehtoa torin tulevaisuudesta. Alkuperäisenä ajatuksena oli tutkia kahta eri tapaa torin kunnostamiselle: torin säilyttämistä nykyisen kaltaisena, valtaosin kivettynä aukiona sekä vaihtoehtoa, jossa istutettuja alueita palautettaisiin torille laajemmin. Suunnittelun aikana näiden vaihtoehtojen väliin muotoutui myös hybridivaihtoehto, jossa on nykyiseen verrattuna enemmän istutuksia, mutta myös laajoja kivettyjä alueita. Tavoitteena oli löytää tapa uudistaa tori nykypäivän vaatimuksia vastaavaksi, kuitenkin unohtamatta ympäristöhistoriallisessa selvityksessä määritettyjä torin vaiheita ja arvoja. Päämääränä on muunneltavissa oleva toritila, joka sopeutuu myös tulevaisuuden vielä osittain tuntemattomiin tarpeisiin.

Kulkureittien ja tärkeimpien näkymälinjojen vapauttaminen kalusteista ja puista on kantava aihe kaikissa suunnitelmissa. Erityisesti Punavuorenkadun ympäristö haluttiin säilyttää avoimena tilana, jonne sopivat niin kaupalliset toimijat kuin vapaa oleskelu ja tapahtumatkin. Avaamalla torin keskivaihetta aukion valoisuutta voidaan lisätä, sillä rakennukset varjostavat väistämättä torin reunoja suuren osan päivästä. Kulmittaiset kulureitit ovat muistuma torin ensimuodosta, joka syntyi 1800-luvun viimeisellä vuosikymmenellä.

Torin ja Helsingin historiassa paikallinen luonnonkivi on ollut merkittävässä roolissa, antaen kaupunkiympäristölle oman väri- ja tunnelmansa ja tunnelmansa. Kaikissa suunnitelmavaihtoehdoissa kiveyksenä käytetään punaista graniittia, joka on muistuttaa Helsingille tyypillistä graniittikiveä. Muutoin materiaalipaletti on hillitty: kalusteissa käytetään tummaa terästä ja tummanruskeaa puuta. Puulajeina suositetaan lehtipuita sekä matalia pensaita, jotka eivät sulje näkymiä torin halki. Kasvivalinnoissa pyritään kesäkaudella kukkiviin, tekstuuriltaan monipuolisiin lajeihin, jotka ovat niin ikään korkeudeltaan matalia. Yksittäisiä korkeampia perennoja tai heiniä voidaan käyttää tehosteina. Kaupunkieläimistöille kasvillisuus tarjoaa suojaa sekä ravintoa marjojen ja siementen muodossa.

Historiaselvityksen perusteella torikauppa on ollut osa Fredrikintoria viimeistään 1950-luvulta saakka. Vaikka toiminta on pieni- ja muotoista, kaupankäynti antaa oman tunnelmansa ja toiminnallisuutta pienelle torille. Toria reunustavien rakennusten kivijaloissa

on lukuisia pieniä liikkeitä, jotka edesauttavat torin aktiivisuuden muotoutumista ja sen asemaa yhtenä Punavuoren palvelukeskitymistä. Suunnitelmien tavoitteena on muodostaa toritilaan uusia, monipuolisempia oleskelupaikkoja, jotka tarjoavat viihtymisen mahdollisuuksia yhä useammille ihmisille. Kaupunkikuvalliset seikat huomioiden torista on mahdollisuus muodostaa entistä viihtyisämpi aukio kaupunginosansa hengähdyspaikaksi.

Raportissa esitellyt ideasuunnitelmat tarjoavat mahdollisuuksia torin uudelleenjäsentelyyn kiveyksen, matalien kivrakenteiden, puiden ja kasvillisuuden keinoin. Tarkemmassa suunnittelussa ratkaistavia asioita ovat muun muassa torin hulevesien hallinta kokonaisuudessaan sekä kulmittaisten kulureittien ja hulevesikourujen risteämiskohtien detajiiikka. Raportissa esitellyistä puuston käsittelyn vaihtoehdoista tulee valita, mikä on puiden osalta paras ratkaisu. Toritoiminnan edellytysten parantamiseksi tehtäviä muutoksia tulee tutkia yhdessä torimyyjien ja kaupungin edustajien kanssa koko kaupungin tasolla ja yhteistyössä Kaupunkitilat Oy:n kanssa. Esimerkiksi torimyyjien mahdollisuuksia pysäköidä katualueella myyntipaikkojen läheisyydessä tulisi selvittää torialueilla yleisesti.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Junttila, U. 1986. *Muuttuvat kadunkalusteet*. ISBN 951-682-131-6.

Sähköiset lähteet

Helsingin kaupungin ulkovalaistuksen suunnitteluohje. 2020. Saatavilla: <https://docplayer.fi/202775049-Helsingin-kaupungin-ulkovalaistuksen-suunnitteluohje.html>.

Helsingin kaupunki. 2014. *Katutilan mitoitus*. Saatavilla: https://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/ohjeet/katutila_mitoitus.pdf.

Helsingin kaupunki. 2021. *Katupuut ja raitoliikenne, mitoitusohje*. Saatavilla: https://kaupunkitilaohje.hel.fi/wp-content/uploads/2020/12/HKI_raiteet_ja_katupuut_mitoitus.pdf.

Liski, M & Soikkeli, V. 2022. *Fredrikintori – ympäristöhistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet*. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2022:22. Saatavilla <https://www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi/julkaisut-ja-aineistot/julkaisuja-sarja>.

Julkisivujen ja pihojen valaistus-ohje. 2010. Saatavilla: https://www.hel.fi/static/rakvv/ohjeet/Julkisivujen_ja_pihojen_valaistus.pdf.

Katutilaan sijoitettavat ulkomainoslaitteet, sijoitusehdot. 2007. Saatavilla: https://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/ohjeet/mainoslaitteiden_sijoittaminen.pdf.

Luomanen, J, ym. 2007. *Eteläisten kaupunginosien aluesuunnitelma - Eira, Kaartinkaupunki, Kaivopuisto, Punavuori, Ullanlinna*. Saatavilla: https://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/2009/etelaiset_2009_2.pdf.

Pasanen & Alen. 2020. *Katu2020 – 6.2. Katuvalaistus*. Saatavilla: <https://katu2020.info/2020/2020/09/30/katuvalaistus/>, viitattu 28.6.2022.

PLL-LTF. *Mitoitusajoneuvot ja ajouramallit*. 2010. http://paikallisliikenneliitto.fi/wp-content/uploads/2018/01/infrakortti_9.pdf

Soikkeli, V. 2022. *Fredrikintori – ympäristöhistoriallinen selvitys, kehittämisperiaatteet ja kunnostussuunnitelma*. Diplomityö. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-202206193900>.

Torit ja aukiot - Helsingin kaupunkitilaohje. 2020. Saatavilla: <https://kaupunkitilaohje.hel.fi/kortti/tori/>.

Ulkomainoslaitteet, sijoittamisperiaatteet – Rakentamistapaohje. 2001. Saatavilla: https://www.hel.fi/static/rakvv/ohjeet/Ulkomainoslaitteet_sijoittaminen_liitteinen.pdf.

WSP Finland Oy. 2005. *Helsingin perinteiset katuvalaisimet – Selvitys Y-ja*

KPV-valaisimien nykyisestä ja tulevaisuuden käytöstä. Saatavilla: http://intra.kaupunkitilaohje.hel.fi/?wpfb_dl=616.

Suulliset tiedonannot

Sorakari, Merja, Helsingin Kaupunkitilat Oy, tiimipäällikkö. Haastattelu torimyyntin edellytyksistä. 25.2.2022.

Kuvalähteet

Nykytilan valokuvat: Näkymä Oy / Matti Liski & Lilja Palmgren 2021.

Dronekuva, s. 7: Kalle Kyläkoski 2021.

Referenssikuvat

s. 16: <https://ar.pinterest.com/pin/399976010667820753/>; Quartiersentwicklung Stahlwiete/Bruun&Möllers Landscape architects <https://www.bm-la.com/en/projects/quartiersentwicklung-stahlwiete/>; Sct. Olai Square/Masu Planning <https://landezine.com/sct-olai-square-by-masu-planning/>

s. 20: Magnetten Sensory Garden/Masu Planning <https://landezine.com/magnetten-sensory-garden-by-masu-planning/>; Place Lys à Lille/arpentere <https://arpente.re/work/2018/1/7/place-lys>; Sct. Olai Square/Masu Planning <https://landezine.com/sct-olai-square-by-masu-planning/>

s. 24: Burt Residence/Andrea Cochran Landscape Architecture <https://br.pinterest.com/pin/625507835720943728/?mt=login>; <https://fi.pinterest.com/pin/254946028898347609/>; Northeast Harbor/Stephen Stimson associates <https://fi.pinterest.com/pin/561261172322836515/>

s. 28: Kasvillisuus: <https://www.homesandgardens.com/gardens/naturalistic-planting-design>; <https://fi.pinterest.com/pin/660410732828715954/>; <https://www.buys2021.gq/ProductDetail.aspx?iid=205861522&pr=35.88>; <https://fi.pinterest.com/pin/39547302962216245/>; Kiveys: Kiwi/Escofet <https://www.escofet.com/en/products/urban-life/multimaterial-benches/kiwi>; Kalmar Stortorget/Caruso St. John Architects <https://www.publicspace.org/works/-/project/c063-stortorget>; Detaljikka: Sct. Olai Square/Masu Planning <https://landezine.com/sct-olai-square-by-masu-planning/>; Ulls Hus/White Arkitekter <https://landezine.com/ulls-hus-by-white-arkitekter/>; Westminster Presbyterian Church/Coen + Partners <https://www.coenpartners.com/project/westminster/>; Patio das Escolas/BB Arquitectos, Gonçalo Byrne, arquitectos Lda <http://arxiubak.blogspot.com/2014/05/patio-das-escolas-bb-arquitectos.html>

Helsinki

Maisema-arkkitehtitoimisto
NÄKYMÄ Oy